

Osobitné opatrenia na podporu poľnohospodárstva v najvzdialenejších regiónoch EÚ

Pomáhajú udržať konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, dlhodobý rozvoj však nie je istý

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Obsah

Body

01 – 16 | **Hlavné odkazy**

01 – 07 | Prečo je táto oblasť dôležitá

08 – 16 | Čo sme zistili a čo odporúčame

17 – 69 | **Bližší pohľad na naše pripomienky**

17 – 42 | **Podpora EÚ pre poľnohospodárstvo v najvzdialenejších regiónoch pomáha zachovať konkurencieschopnosť tradičných činností**

20 – 29 | Najväčší podiel z rozpočtu programu POSEI predstavuje podpora pre banány, ale vo výpočte podpory existujú nedostatky

30 – 33 | Odvetvie mlieka na Azorách je naďalej konkurencieschopné

34 – 39 | Zníženie konkurencieschopnosti cukrovarníckeho priemyslu napriek stabilnej podpore EÚ pre najvzdialenejšie regióny Francúzska

40 – 42 | Nižšia produkcia a vývoz v odvetví paradajok na Kanárskych ostrovoch

43 – 58 | **Financovanie najvzdialenejších regiónov z prostriedkov EÚ pomáha zachovať netradičné odvetvia, ale dlhodobá udržateľnosť sa zanedbáva**

45 – 50 | Malý pokrok v rozvoji odvetví diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby

51 – 58 | Výzvy pre dlhodobý rozvoj odvetví diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby

59 – 69 | **Odľahlosť najvzdialenejších regiónov čiastočne kompenzuje podpora dovozu základných výrobkov, ale v kontrolách súladu sú nedostatky**

Prílohy

Annex I – O tomto audite

Skratky

Glosár

Odpovede Komisie

Harmonogram

Audítorský tím

01

Hlavné odkazy

Prečo je táto oblasť dôležitá

- 01** Vzhľadom na obmedzenia, ktorým čelia najvzdialenejšie regióny, bol zavedený program osobitných alternatív pre odľahlosť a ostrovný charakter najvzdialenejších regiónov (POSEI), ktorý je nástrojom financovania EÚ na podporu poľnohospodárstva v týchto regiónoch. Program POSEI doplňujú ďalšie nástroje nad rámec spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP), ako je súdržnosť, štátna podpora alebo obchodná politika. Bol vytvorený začiatkom 90. rokov 20. storočia a vzťahuje sa na najvzdialenejšie regióny troch členských štátov: Francúzska (Guadeloupe, Martinik, Francúzska Guyana, Réunion, Svätý Martin, Mayotte), Španielska (Kanárske ostrovy) a Portugalska (Azory a Madeira).

02 V legislatívnom rámci EÚ sa pre program POSEI stanovujú tri ciele:

- udržať rozvoj a posilniť konkurencieschopnosť tradičných odvetví. Hlavné tradičné odvetvia – historické vývozné odvetvia najvzdialenejších regiónov¹ – sú znázornené na *ilustrácii 1*,
- zabezpečiť dlhodobú budúcnosť a rozvoj odvetví diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby,
- zaručiť dodávky základných poľnohospodárskych výrobkov.

Pre budúce programové obdobie (2028 – 2034) je navrhované, aby podpora EÚ pre poľnohospodárstvo v najvzdialenejších regiónoch nebola vyčlenená konkrétne a aby bola prepojená s inými fondmi EÚ pre tieto regióny.

Ilustrácia 1 | Hlavné tradičné odvetvia v najvzdialenejších regiónoch

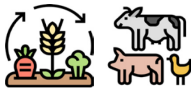

Zdroj: EDA.

¹ Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade, [COM\(2021\) 765 final](#).

- 03** Od roku 2013 predstavuje maximálne financovanie programu POSEI z prostriedkov EÚ 653 mil. EUR ročne. Tieto prostriedky sú pridelené na dva druhy opatrení, ako sa uvádza v [tabuľke 1](#):

Tabuľka 1 | Opatrenia POSEI a ich pridelené rozpočtové prostriedky v roku 2023

Opatrenie POSEI			Cieľ POSEI*	% rozpočtu
Opatrenia na podporu miestnej poľnohospodárskej výroby	Tradičné činnosti		c)	63 % 412 mil. EUR
	Diverzifikácia živočíšnej a rastlinnej výroby*		b)	21 % 134 mil. EUR
Opatrenia pre dovozcov základných výrobkov do najvzdialenejších regiónov s cieľom zaručiť dodávky týchto výrobkov (osobitný režim zásobovania)			a)	16 % 107 mil. EUR

*pozri [nariadenie POSEI](#) článok 2.

Zdroj: EDA na základe výročných správ o vykonávaní programu POSEI.

Pozn.: Vzhľadom na vývoj odvetvia paradajok na Kanárskych ostrovoch sme rozpočet na rok 2023 zahrnuli do diverzifikácie rastlinnej výroby.

- 04** Cieľom nášho auditu bolo posúdiť, či program POSEI účinne rieši osobitné potreby a obmedzenia najvzdialenejších regiónov v odvetví poľnohospodárstva, ako sa uvádza v cieľoch programu POSEI (bod [02](#)). Audit bol zameraný na obdobie 2019 – 2023 a programy POSEI troch členských štátov (bod [01](#)). Náš auditorský prístup kombinoval preskúvanie dokumentov, rozhovory, návštevy u 25 prijímateľov, preskúvanie 98 platieb z programu POSEI prijímateľom a analýzu údajov a cien.
- 05** Tento audit sme sa rozhodli vykonať vzhľadom na to, aký význam má podpora z programu POSEI pre odvetvie poľnohospodárstva v najvzdialenejších regiónoch (bod [03](#)). Od uverejnenia našej [predchádzajúcej správy o programe POSEI](#) uplynulo už viac než 15 rokov. V rámci tejto správy sme zistili, že osobitné opatrenia sú pre poľnohospodárstvo účinné a mimoriadne dôležité, ale v ich riadení sú nedostatky.

- 06** Očakávame, že naša práca pomôže Komisii a príslušným členským štátom posilniť ich strategický prístup k najvzdialenejším regiónom, prispôbiť rámec programu POSEI a spôsob, akým sa vykonáva, aby sa dosiahli jeho ciele, a lepšie zamerať verejné financovanie na účinné riešenie súčasných výziev, ktorým čelia najvzdialenejšie regióny.
- 07** Ďalšie základné informácie a podrobnosti o rozsahu auditu a prístupe k nemu sú uvedené v *prílohe I*.

Čo sme zistili a čo odporúčame

- 08** Celkovo sme dospeli k záveru, že program POSEI sa nezaoberal všetkými osobitnými potrebami a obmedzeniami najvzdialenejších regiónov. Výsledky, ktoré sa v rámci neho dosiahli v nasledujúcich troch cieľoch, boli zmiešané.
- Väčšina podpory z programu POSEI je zameraná na tradičné odvetvia. Program POSEI ako taký prispel k zachovaniu konkurencieschopnosti odvetvia banánov ako celku a odvetvia mlieka na Azorách (body **20 – 33**). Nepodarilo sa mu však udržať konkurencieschopnosť paradajok na Kanárskych ostrovoch alebo cukru v najvzdialenejších regiónoch Francúzska, ktoré stratili podiel na trhu v dôsledku silnej konkurencie zo strany krajín mimo EÚ (body **34 – 42**).
 - Podpora z programu POSEI pomohla najvzdialenejším regiónom zachovať si odvetvia diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby, ale celkovo len so skromnými výsledkami. Dosah na dlhodobý rozvoj týchto odvetví môže mať skutočnosť, že boli málo zohľadnené environmentálne a sociálne výzvy (body **43 – 58**).
 - Program POSEI pomohol kompenzovať odľahlosť regiónov podporou dovozu základných výrobkov. Zistili sme však, že v posudzovaní spôsobu, aký prospech z toho majú koneční používatelia, existujú nezrovnalosti a ťažkosti (body **59 – 69**).
- 09** Viac ako 60 % podpory z programu POSEI je určených na tradičné odvetvia, konkrétne na zachovanie ich rozvoja a posilnenie ich konkurencieschopnosti z hľadiska výroby, kvality alebo ceny. Zistili sme, že s výnimkou najvzdialenejších regiónov Francúzska sa produkcia banánov zvýšila, pričom podpora EÚ bola stabilná alebo dokonca klesla (bod **23**). Zistili sme tiež, že podpora EÚ pre banány pomáha udržať ceny banánov konkurencieschopné pri ich vstupe do EÚ (body **27 – 29**).

- 10** Výpočet podpory v **odvetví banánov** je vo všeobecnosti založený na skutočnej a historickej produkcii za bežný rok. V najvzdialenejších regiónoch Francúzska a Španielska sa však zohľadňuje aj strata produkcie v dôsledku nepriaznivých klimatických javov, ako aj banány stiahnuté z trhu v dôsledku nadproduktie. To znamená, že na menej predávanú produkciu sa vypláca rovnaká suma podpory, čo prijímateľov motivuje k tomu, aby si zachovali súčasný stav výroby, alebo ich odrádza od diverzifikácie do iných odvetví alebo hľadania efektívnejších spôsobov riadenia svojej výroby (bod **24**). Zistili sme, že rozdelenie podpory je vo veľkej miere sústredené vo francúzskych najvzdialenejších regiónoch (body **25 – 26**).
- 11** Trh EÚ ponúka vyššie maloobchodné ceny banánov vypestovaných v EÚ v porovnaní s banánmi z krajín mimo EÚ. Ziskové rozpätie, ktoré sa pri banánoch z EÚ vytvára na maloobchodnej úrovni, však dosahujú väčšinou iné subjekty ako producenti, čo poukazuje na ich slabé postavenie v dodávateľskom reťazci. Cena zaplatená výrobcom nepokrýva dostatočnú časť ich nákladov a podpora z programu POSEI tento rozdiel kompenzuje (body **27 – 29**).
- 12** Pokiaľ ide o **odvetvie cukru a cukrovej trstiny**, ktoré je kľúčovým odvetvím hospodárstva francúzskych najvzdialenejších regiónov, zistili sme, že hoci rieši sociálne aspekty a aspekty obehového hospodárstva, jeho finančná udržateľnosť a konkurencieschopnosť je naďalej znepokojivá (body **34 – 37**). Podpora EÚ a vnútroštátna podpora pre prijímateľov z cukrovarníckeho priemyslu je v skutočnosti vyššia ako príjmy z predaja cukru, ktoré sme vybrali do vzorky, a prevádzkové náklady vo veľkej miere prevyšovali príjmy získané z predaja (body **36 – 38**).
- 13** **Odvetvie paradajok** bolo kľúčovým tradičným odvetvím na Kanárskych ostrovoch, ale napriek podpore EÚ zaznamenalo prudký pokles produkcie a vývozu (body **40 – 41**). Vďaka podpore z programu POSEI sa **odvetviu mlieka** na Azorách podarilo udržať svoju konkurencieschopnosť a zachovať tak relatívne stabilnú úroveň produkcie a vývozu (body **30 – 32**). Nedostatočná diferenciácia a zhodnocovanie výrobkov z najvzdialenejších regiónov bránia zlepšeniu ich konkurencieschopnosti (bod **33**).

Odporúčanie 1

Preskúmať tradičné činnosti

Komisia by mala spolu s príslušnými členskými štátmi posúdiť dlhodobú víziu pre tradičné odvetvia a pridanú hodnotu programu POSEI, najmä:

- a) preskúmať spôsob výpočtu podpory EÚ v odvetví banánov a to, ako ju možno lepšie vyvážiť s podporou iných odvetví;
- b) preskúmať, ako možno zlepšiť postavenie producentov banánov v hodnotovom reťazci;
- c) s cieľom maximalizovať vplyv a pridanú hodnotu podpory POSEI preskúmať spôsob, akým podpora rieši zistené potreby a ako je rozdeľovaná medzi prijímateľov zo všetkých regiónov a odvetví;
- d) zvýšiť povedomie o príležitostiach na propagáciu a rozlišovanie výrobkov EÚ na trhu s využitím prísnych environmentálnych a sociálnych noriem EÚ.

Cieľový dátum vykonania: 2028

14 Takmer štvrtina rozpočtových prostriedkov EÚ v rámci programu POSEI je vyčlenená na zabezpečenie dlhodobej budúcnosti a **rozvoja odvetví diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby**. Vnútroštátne finančné prostriedky, ktoré navyšujú príspevok EÚ, sú značné a predstavujú 121 % pomoci EÚ z programu POSEI v prípade Francúzska, 55 % v prípade Španielska a 29 % v prípade Portugalska (bod 45). Zistili sme, že program POSEI prispel k zachovaniu týchto odvetví, hoci odvetvie živočíšnej výroby v najvzdialenejších regiónoch Francúzska a Španielska upadá (body 47 – 48). Zistili sme tiež, že štruktúrovanie netradičných odvetví okolo organizácií výrobcov bolo zložité (bod 49).

15 A napokon, **dlhodobá budúcnosť** týchto odvetví je ohrozená problémami týkajúcimi sa životného prostredia, zmeny klímy a demografie v najvzdialenejších regiónoch. Veľká poľnohospodárska plocha s trvalými plodinami v najvzdialenejších regiónoch predstavuje značné problémy pre zdravie pôdy z dôvodu nedostatočnej diverzifikácie alebo striedania plodín (bod 52). Programy POSEI sa nezameriavajú na adaptáciu na zmenu klímy v najvzdialenejších regiónoch napriek zvýšenému riziku extrémnych poveternostných javov (body 53 – 55). Najvzdialenejšie regióny čelia aj demografickým výzvam súvisiacim so starnutím populácie poľnohospodárov (bod 56).

Odporúčanie 2

Posilniť diverzifikáciu živočíšnej a rastlinnej výroby v najvzdialenejších regiónoch

Komisia by v spolupráci s príslušnými členskými štátmi mala zvážiť:

- a) možnosti ďalšej diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby na základe výsledkov výskumu a konzultácií so zainteresovanými stranami;
- b) ako tieto odvetvia lepšie štruktúrovať (napr. organizácie výrobcov, družstvá, združenia) s cieľom efektívneho plánovania a predaja produkcie;
- c) ako môžu osobitné opatrenia pre poľnohospodárstvo v najvzdialenejších regiónoch doplniť ďalšie intervencie SPP na podporu udržateľných poľnohospodárskych postupov, prispôsobenia sa zmene klímy a generáčnej obmeny.

Cieľový dátum vykonania: 2028

- 16** Zistili sme, že **podpora dovozu základných výrobkov** do najvzdialenejších regiónov do určitej miery znížila dodatočné náklady vyplývajúce z ich odľahlosti (body 62 – 63). Zistili sme nezrovnalosti a ťažkosti v spôsobe, akým členské štáty posudzovali, či sa výhoda tejto podpory preniesla na konečných používateľov, a našli sme príklady nerovnakého zaobchádzania s prijímateľmi medzi regiónmi (body 65 – 66 a 68).

Odporúčanie 3

Zlepšiť posúdenie, či sú výhody vyplývajúce z podpory dovozu prenesené na konečných používateľov

S cieľom uľahčiť jednotný prístup a zaobchádzanie s prijímateľmi vo všetkých najvzdialenejších regiónoch by Komisia mala šíriť najlepšie postupy, ako posúdiť, či sa prínos podpory dovozu základných výrobkov prenáša na konečných používateľov.

Cieľový dátum vykonania: 2027

Bližší pohľad na naše pripomienky

Podpora EÚ pre poľnohospodárstvo v najvzdialenejších regiónoch pomáha zachovať konkurencieschopnosť tradičných činností

- 17** Očakávame, že podpora z programu POSEI umožní poľnohospodárom zachovať alebo zvýšiť konkurencieschopnosť tradičných činností v najvzdialenejších regiónoch, čo je jeden z cieľov programu POSEI.
- 18** S cieľom posúdiť pokrok v oblasti konkurencieschopnosti sme preskúmali vývoj oblasti, výroby a vývozu tradičných výrobkov s cieľom pomôcť zachovať ich podiel na trhu, kvalitu alebo diferenciáciu výrobkov a ceny v porovnaní s konkurenciou. Preskúmali sme aj to, ako sa podpora vypočítala a distribuovala, a ak boli k dispozícii informácie, aká bola jej výška v porovnaní s výrobnými nákladmi a predajom.
- 19** V tejto súvislosti sme sa zamerali na odvetvie banánov na Martiniku, Guadeloupe, Madeire a Kanárskych ostrovoch, na výrobu cukru a cukrovej trstiny na ostrovoch Réunion, Martinik a Guadeloupe, na odvetvie paradajok na Kanárskych ostrovoch a výrobu mlieka na Azorách.

Najväčší podiel z rozpočtu programu POSEI predstavuje podpora pre banány, ale vo výpočte podpory existujú nedostatky

- 20** Tradičné odvetvia, ako je odvetvie banánov, čelia veľmi silnej konkurencii zo strany krajín mimo EÚ. Jedným z hlavných rozdielov je, že niektoré krajiny mimo EÚ majú oveľa nižšie náklady práce na odpracovanú hodinu, a umožňujú dlhší pracovný čas. Napríklad minimálna mzda v Kostarike, ktorá je významným producentom banánov, predstavuje len 28 % minimálnej mzdy vo Francúzsku².
- 21** Ďalší kľúčový rozdiel vyplýva z prísnejších požiadaviek EÚ na používanie prípravkov na ochranu rastlín, pričom niektoré látky sú v EÚ (a teda aj v najvzdialenejších regiónoch) zakázané alebo obmedzené, ale v krajinách mimo EÚ sú povolené. Napríklad používanie fungicídu mankozebu už nie je v EÚ povolené pre obavy z jeho možného vplyvu na ľudské zdravie a životné prostredie, ale v krajinách produkujúcich banány sa stále vo veľkej miere používa na zníženie výskytu choroby rastlín – cerkosporiózy. Banány ošetrované mankozebom sa môžu dovažovať za predpokladu, že spĺňajú platný maximálny limit rezíduí stanovený na 2 mg/kg³. Tieto obmedzenia EÚ, ktoré sú prospešné pre životné prostredie a ľudské zdravie, často vedú k potrebe vykonať ďalšiu prácu (napr. mechanické odstraňovanie buriny), vyšším výrobným nákladom alebo nižším výnosom.
- 22** Odvetvie banánov je najvýznamnejším odvetvím v rámci programu POSEI. Predstavuje 42 % rozpočtu EÚ na program POSEI (277 mil. EUR) a podporu na vývoz banánov dostávajú Kanárske ostrovy, Martinik, Guadeloupe a Madeira.
- 23** V [tabuľke 2](#) je uvedená plocha, produkcia a podpora EÚ pre odvetvie banánov v roku 2023 a ako sa od roku 2015 tieto hodnoty menili. Z našej analýzy vyplýva, že v prípade Martiniku a Guadeloupe zostali pridelené rozpočtové prostriedky na banány nezmenené, ale plocha a produkcia sa výrazne znížili. Produkcia banánov sa zvýšila na Kanárskych ostrovoch (so stabilným prideľovaním finančných prostriedkov EÚ) a na Madeire (so zníženým prideľovaním finančných prostriedkov EÚ). Z toho vyplýva, že na ostrovoch Guadeloupe a Martinik sa podpora EÚ na kilogram vyprodukovaných banánov zvýšila, a to aj napriek klesajúcej výkonnosti, pokiaľ ide o predaj a produkciu. V súčasnosti je dvakrát vyššia ako v prípade ostatných najvzdialenejších regiónov.

² Medzinárodná organizácia práce, [Global Wage Report 2020-21](#), s. 105.

³ [Odôvodnené stanovisko Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín](#), schválené dňa 23. novembra 2020.

Tabuľka 2 | Odvetvie banánov v najvzdialenejších regiónoch – plocha, produkcia, podpora EÚ (2023) a zmeny od roku 2015

	 Kanárske ostrovy		 Guadeloupe a Martinik		 Madeira	
Plocha (v hektároch)	8 798	↔ Žiadna zmena	6 807	↘ 15 %	883	↗ 19 %
Produkcia využívajúca prostriedky z programu POSEI (v tonách)	467 256	↗ 19 %	191 047	↘ 27 %	25 207	↗ 42 %
Ročná podpora EÚ (mil. EUR)	141	↔ Žiadna zmena	129	↔ Žiadna zmena	7,2	↘ 9 %
Podpora EÚ v EUR/kg banánov	0,30		0,67		0,29	

Zdroj: Výročné správy o vykonávaní za roky 2023 a 2024, programy POSEI na rok 2015. [Správa Komisie Rade a Parlamentu za rok 2022 \(COM\(2022\) 427\)](#), údaje o produkcii banánov od združenia Asociación de Organizaciones de Productores de Plátanos de Canarias (ASPROCAN) a Empresa de Gestão do sector da banana (GESBA), údaje o rozpočte združenia GESBA za Madeiru.

- 24** Výpočet podpory pre banány je vo všeobecnosti založený na skutočnej produkcii za bežný rok a historickej produkcii, ale aj na ďalších faktoroch ([tabuľka 3](#)). Napríklad v rokoch 2019 až 2022 predstavovali straty zohľadnené pri výpočte podpory pre banány v najvzdialenejších regiónoch Francúzska 11 % až 28 % podpory. V [rámcu 1](#) je uvedený praktický príklad spôsobu výpočtu podpory z programu POSEI.

Tabuľka 3 | Porovnanie výpočtu podpory EÚ na banány

	 Kanárske ostrovy	 Guadeloupe a Martinik	 Madeira
Metodika použitá na výpočet podpory	Podpora závisí od referenčného množstva prideleného výrobcom, ktoré sa každé dva roky prepočítava, ale obmedzuje sa na 420 000 ton. Produkcia v roku 2023 predstavovala 467 000 ton.	Podpora závisí od historickej produkcie vo výške 319 000 ton rozdelenej medzi výrobcov. Produkcia v roku 2022 predstavovala 204 000 ton.	Podpora závisí výlučne od produkcie uvedenej na trh. Podpora sa zníži, ak produkcia prekročí 19 000 ton alebo plocha presiahne 696 hektárov.
Referenčné množstvo	Zahrňa sa do výpočtu podpory. 100 % podpory sa vyplatí, ak sa dosiahne 70 % individuálneho referenčného množstva.		Nie je k dispozícii
Strata produkcie v dôsledku extrémnych poveternostných javov	Zahrňa sa do výpočtu podpory.		
Produkcia stiahnutá z trhu v predchádzajúcich rokoch z dôvodu nadprodukcie	Zahrňa sa do výpočtu podpory.	Nie je k dispozícii	

Zdroj: EDA na základe programov POSEI.

Rámček 1

Výpočet podpory z programu POSEI pre producentov banánov – príklad

Zdroj: Banánová plantáž, Guadeloupe.

Fotografia: EDA.

V prípade jedného kontrolovaného prijímateľa sa v súlade so zavedenou metodikou skutočne vyrobilo len 61 % množstva, ktoré bolo pri výpočte podpory zohľadnené – pozri ďalej. Podpora bola vyplatená nielen na produkciu uvedenú na trh, ale aj na stratu produkcie v dôsledku dlhotrvajúceho sucha (0,9 milióna kg) a na historickú produkciu, ktorá sa odráža v referenčnom množstve (3,3 milióna kg).

REFERENČNÉ MNOŽSTVO= 10,9 milióna kilogramov

6,7 mil. kg predávanej produkcie	0,9 mil. kg straty	3,3 mil. kg na dosiahnutie
61 % z celkového referenčného množstva	v produkcii	70 % referenčného množstva

Celková získaná podpora EÚ: **4,5 mil. EUR**

Zdroj: EDA na základe informácií poskytnutých francúzskymi orgánmi.

Výpočet podpory pre odvetvie banánov takýmto spôsobom motivuje prijímateľov, aby si zachovali súčasný stav produkcie. Môže ich tiež odradiť od diverzifikácie produkcie do iných odvetví alebo od toho, aby hľadali efektívnejšie spôsoby riadenia produkcie.

25 V *tabuľke 4* sa uvádza rozdelenie podpory EÚ na odvetvie banánov a sumy, ktoré dostali najväčší prijímatelia. Jasnú koncentráciu finančných prostriedkov EÚ na niekoľko veľkých producentov banánov sme zaznamenali najmä v najvzdialenejších regiónoch Francúzska.

- 20 najväčších producentov banánov v najvzdialenejších regiónoch Francúzska dostalo 43 mil. EUR, jednu tretinu podpory EÚ v rámci programu POSEI pre odvetvie banánov,
- na Guadeloupe dostávajú štyria producenti banánov, ktorí patria k jednému subjektu, 21 % podpory POSEI na banány v tomto regióne,
- na Martiniku dostáva šesť producentov banánov, ktorí patria k jednému subjektu, 12 % podpory POSEI na banány v tomto regióne.

26 V najnovších správach Komisie o vykonávaní programu POSEI sa členským štátom odporúčalo zabezpečiť spravodlivé rozdeľovanie podpory⁴. Išlo o rozdeľovanie podpory medzi rôzne typy poľnohospodárskych podnikov alebo odvetvia v niektorých najvzdialenejších regiónoch s cieľom zmierniť rozdiely v príjmoch medzi prijímateľmi a odvetviami a posilniť pokrytie konkrétnych potrieb. V najvzdialenejších regiónoch Francúzska vysoká miera koncentrácie pomoci v odvetví banánov nenaznačuje, že by bolo toto odporúčanie zohľadnené.

⁴ Správy Komisie Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní systému osobitných opatrení v oblasti poľnohospodárstva v prospech najvzdialenejších regiónov Únie (POSEI), [COM\(2021\) 765](#) a [COM\(2016\) 797](#).

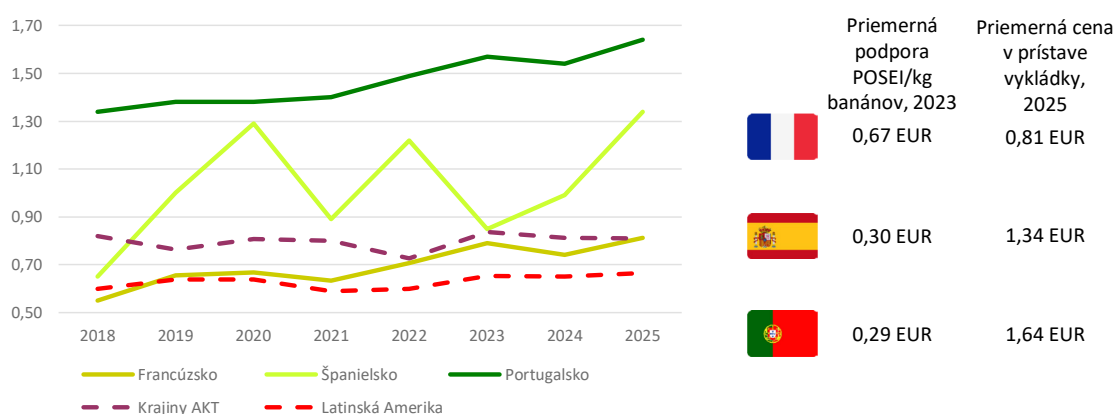
Tabuľka 4 | Rozdelenie finančných prostriedkov programu POSEI a najväčší príjemcovia podpory banánov v roku 2023

Členský štát			
Najvzdialenejší región	Kanárske ostrovy	Guadeloupe a Martinik	Madeira
Podpora POSEI (mil. EUR)	141	129	7
Počet prijímateľov	6 582	482	2 815
Počet prijímateľov, ktorí dostali viac ako 1 mil. EUR	3	44	0
% podpory POSEI, ktorú dostalo 20 najväčších prijímateľov	12 %	33 %	8 %

Zdroj: EDA na základe výročných správ o vykonávaní a informácií poskytnutých členskými štátmi.

- 27** Banány z najvzdialenejších regiónov Francúzska majú v prvom bode vstupu do EÚ porovnateľné ceny ako banány z krajín mimo EÚ, ako je znázornené na [ilustrácii 2](#), zatiaľ čo španielske a portugalské banány sú o niečo drahšie.

Ilustrácia 2 | Cena* banánov z Francúzska, zo Španielska, z Portugalska, afrických, karibských a tichomorských (AKT) krajín a krajín Latinskej Ameriky v prvom prístave vykládky v EÚ (EUR/kg)

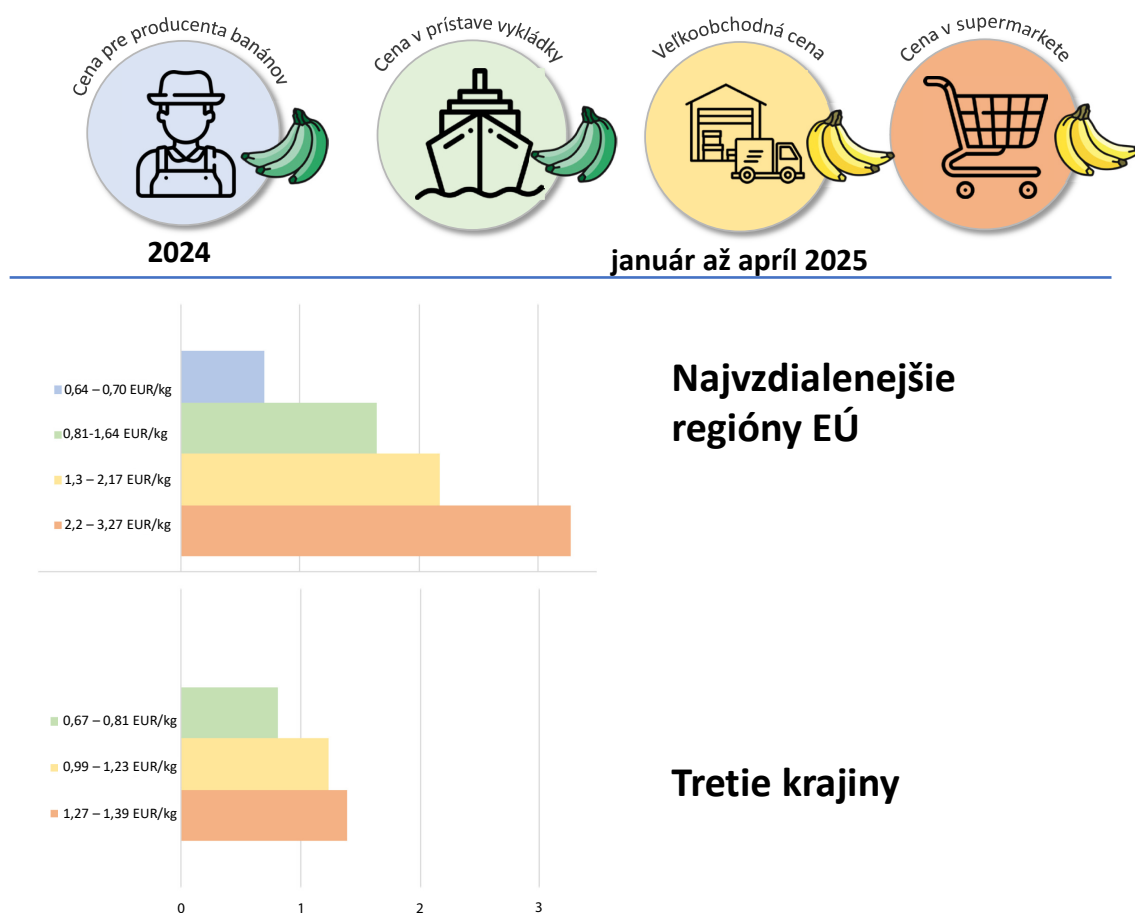

* Priemer od januára do apríla každého roku.

Zdroj: Situácia na trhu EÚ s banánmi v júni 2022 – 2025, výročná správa o vykonávaní za rok 2023.

28 Na *ilustrácii 3* je znázornený vývoj ceny banánov na rôznych úrovniach hodnotového reťazca. Údaje potvrdzujú, že trh umožňuje výrazne vyššiu cenu banánov z EÚ ako v prípade banánov z krajín mimo EÚ, čím sa vytvárajú možnosti lepšieho pokrytia výrobných nákladov. Ziskové rozpätie, ktoré sa pri banánoch z EÚ vytvára na maloobchodnej úrovni, však dosahujú väčšinou iné subjekty ako producenti, čo poukazuje na ich slabé postavenie v dodávateľskom reťazci.

Ilustrácia 3 | Ceny banánov (EUR/kg) v rôznych bodoch hodnotového reťazca

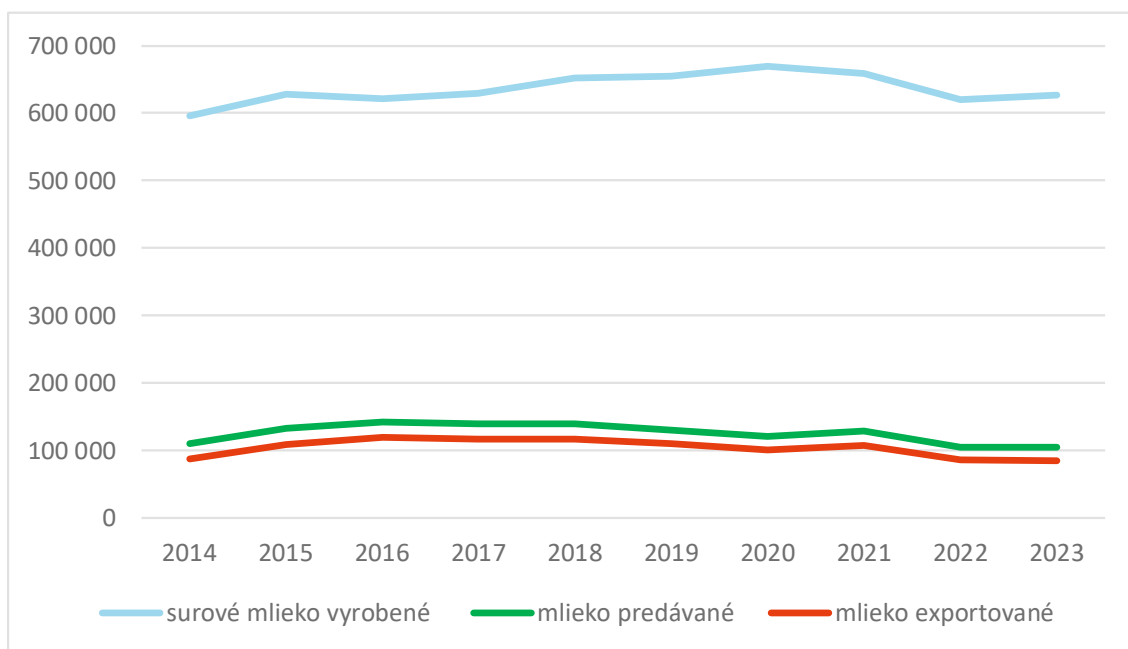
Zdroj: EDA na základe informácií poskytnutých vnútroštátnymi orgánmi, údaje GR AGRI o trhu s banánmi v EÚ a údaje GR AGRI o veľkoobchodných cenách banánov, september 2025, cena v supermarketoch za online nakupovanie z apríla 2025, Fishbones a findit.

29 V roku 2023 producenti banánov na Kanárskych ostrovoch predávali svoje banány v priemere za 0,44 EUR/kg, zatiaľ čo ich náklady predstavovali 0,71 EUR/kg – tržby pokrývali len 62 % výrobných nákladov. Zistili sme, že podobná situácia je v prípade troch francúzskych prijímateľov podpory banánov v našej vzorke – ich tržby pokrývali len 58 % až 87 % ich výrobných nákladov. Hoci spotrebitelia v EÚ platia za banány viac, nie sú to producenti banánov, ktorí z toho majú prospech.

Odvetvie mlieka na Azorách je naďalej konkurencieschopné

- 30** Viac ako 80 % rozpočtu EÚ na program POSEI pre Azory je určených na tradičné odvetvia mlieka (36 mil. EUR) a mäsa (21 mil. EUR) a na pestovanie plodín ako krmivo hovädzieho dobytku (6 mil. EUR). V prípade mlieka sa to vzťahuje na podporu výrobcov mlieka, na dojnice a na kontrolu kvality. Z údajov na [ilustrácii 4](#) vyplýva, že produkcia mlieka bola v uplynulom desaťročí pomerne stabilná. Približne 15 % celkovej produkcie mlieka na Azorách sa vyváža, väčšinou do kontinentálneho Portugalska, pričom zvyšok sa spracúva (napr. na syr, maslo alebo sušené mlieko).

Ilustrácia 4 | Výroba surového mlieka a mlieka predaného a vyvezeného (v tonách)

Zdroj: EDA na základe údajov od regionálnych orgánov.

- 31** Program POSEI pre Azory zahŕňa opatrenia na podporu výroby mlieka. Niektorí prijímatelia dostávajú 100 % podporu, ak ich produkcia neklesne pod 80 % v porovnaní s produkciou v predchádzajúcom roku. Program však zároveň zahŕňa ďalšie opatrenie na kompenzáciu prijímateľov za pokles produkcie mlieka ([rámcik 2](#)).

Rámček 2

Dvojnásobná kompenzácia za zníženú výrobu

Ak na Azorách produkcia prijímateľa nedosahuje svoje referenčné množstvo, ale zostane v rozpätí 20 %, prijímateľ dostane celú sumu zodpovedajúcu jeho referenčnému množstvu. Jeden z prijímateľov, ktorého sme navštívili, vyprodukoval o 13 % menej mlieka, ako bolo jeho referenčné množstvo, ale dostal platbu za 100 % tohto referenčného množstva. Poľnohospodár zároveň dostal dodatočnú podporu na pokles produkcie o 6 809 kg v porovnaní s predchádzajúcim obdobím. Domnievame sa preto, že prijímateľ dostal za toto nevyprodukované množstvo dvojnásobnú kompenzáciu.

Zdroj: Údaje získané od azorských orgánov.

Fotografia: EDA.

- 32** V [strategickom pláne pre odvetvie mlieka na Azorách](#) sa odhadovalo, že v roku 2019 boli priemerné výrobné náklady vyššie ako priemerná predajná cena, ktorú dostali producenti. V pláne sa takisto uvádzalo, že program POSEI bol potrebný, aby bolo odvetvie mlieka v priemere finančne životaschopné⁵. Maloobchodné ceny mlieka vyrobeného na Azorách sú podobné ako v kontinentálnom Portugalsku.

⁵ [Plano Estratégico para a fileira do leite de bovinos dos Açores](#) s. 67, 72 a 73.

- 33** Toto odvetvie má ťažkosti, pokiaľ ide o vytváranie vysokej pridanej hodnoty⁶ aj napriek tomu, že výrobky sú vnímané dobre. Orgány sú si vedomé toho, že je potrebné ďalej zvyšovať kvalitu, rozvíjať diferenciáciu a lepšie zhodnocovať výrobky⁷.

Zníženie konkurencieschopnosti cukrovarníckeho priemyslu napriek stabilnej podpore EÚ pre najvzdialenejšie regióny Francúzska

- 34** Podpora cukru a cukrovej trstiny predstavuje 25 % rozpočtu EÚ na program POSEI vo Francúzsku (69 mil. EUR). Cukrovarnícky priemysel zohráva významnú úlohu v hospodárstve najvzdialenejších regiónov Francúzska. Napríklad na Réunione predstavuje viac ako 13 % pracovných miest v súkromnom sektore (t. j. viac ako 18 000 pracovných miest)⁸ a viac ako 52 % poľnohospodárskej plochy, hoci tento podiel klesá. Na **fotografii 1** je zobrazený ručný zber cukrovej trstiny.

⁶ Európska komisia, *Synthesis study of annual implementation reports of POSEI programmes and the programme for the smaller Aegean islands for 2015 – 2019*, s. 169.

⁷ *Plano Estratégico para a fileira do leite de bovinos dos Açores*, s. 84 – 85, 97 a 112.

⁸ Francúzske ministerstvo poľnohospodárstva, *Perspectives de la filière canne-sucre-rhum énergie en outre-mer*, zväzok 1 s. 3, marec 2021.

Fotografia 1 | Zber cukrovej trstiny

Zdroj: EDA.

- 35** Cukrovarnícky priemysel je súčasťou dobre rozvinutého obehového hospodárstva. Umožňuje využívať takmer 100 % cukrovej trstiny a vedľajších produktov. Vedľajším produktom pri výrobe cukru, po extrakcii šťavy z cukrovej trstiny, je bagasa, ktorá sa používa ako zdroj elektrickej energie na ostrovoch Réunion a Guadeloupe. Ďalšie vedľajšie produkty z plantáží cukrovej trstiny a výrobného procesu takisto pomáhajú odvetviu ovocia a zeleniny (pôdny kondicionér) a odvetviu živočíšnej výroby (napr. krmovina).
- 36** Zrušením kvót na cukor v roku 2017 sa trh EÚ otvoril väčšej konkurencii zo strany ostatných výrobcov cukru. To viedlo k zvýšeniu ponuky a nižším cenám⁹, čo výrazne oslabilo odvetvie cukru v najvzdialenejších regiónoch Francúzska. Francúzsko preto výrazne dopĺňa podporu EÚ (69 mil. EUR ročne) vnútroštátnymi finančnými prostriedkami (vo výške 143 mil. EUR ročne).

⁹ Agriculture Strategies – [The European sugar policy: a policy to rebuild – 2019](#).

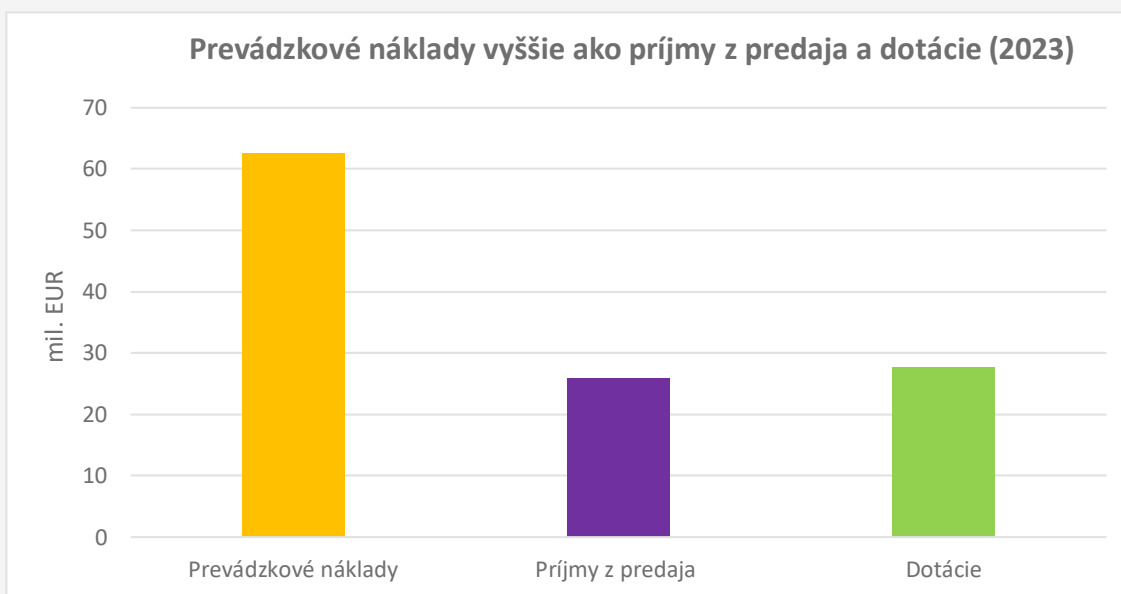
- 37** Od roku 2015 sa plocha, na ktorej sa v najvzdialenejších regiónoch Francúzska pestuje cukrová trstina a na ktorú sa poskytuje podpora POSEI, zmenšila o takmer 3 000 hektárov (8 % plochy). Produkcia cukru klesla o viac ako 30 % a v roku 2023 predstavovala 179 151 ton. Od roku 2015 sa znížil aj celkový počet prijímateľov podpory na dodávanú cukrovú trstinu, a to o 26 %. Keďže podpora z programu POSEI zostala stabilná, celková podpora EÚ na kilogram vyrobeného cukru sa zvýšila z 0,26 EUR na 0,38 EUR.
- 38** V **rámčeku 3** sú uvedené príklady, ktoré ilustrujú rozsah verejnej podpory pre cukrovarnícky priemysel.

Rámček 3

Verejná podpora cukrovarníckemu priemyslu môže presiahnuť predajnú cenu cukru, aby sa pokryla veľká časť prevádzkových nákladov

V prípade dvoch prijímateľov podpory cukrovarníckeho priemyslu, ktorých sme kontrolovali na Réunione a Guadeloupe, prevádzkové náklady výrazne prevyšovali ich príjmy z predaja. Ich príjmy z predaja predstavovali v roku 2023 len 41 % (pozri graf nižšie) a 58 % ich prevádzkových nákladov.

Priemerná výška finančných prostriedkov EÚ a Francúzska na kilogram cukru vyrobeného týmito prijímateľmi bola vyššia ako priemerná predajná cena cukru.

Zdroj: EDA na základe informácií, ktoré poskytli francúzske orgány, ceny za rok 2023; finančné výkazy za rok 2023.

- 39** Podporou z programu POSEI sa nepodarilo udržať cenovú konkurencieschopnosť cukrovarníckeho priemyslu vo francúzskych najvzdialenejších regiónoch, ale konkurencieschopnosť môže priniesť i vyššia kvalita výrobkov. [Francúzske ministerstvo pôdohospodárstva vo svojej správe o odvetví cukru, cukrovej trstiny a rumu](#) dospelo k záveru, že toto odvetvie sa musí orientovať na výrobky s vysokou pridanou hodnotou. Odporúča, aby sa cukrovarnícky priemysel zamerlal na výrobu špecializovaných druhov cukrov alebo na rozvoj kvalitného cukru (napr. bude mať označenie ekologickej poľnohospodárskej výroby alebo ponesie inú značku kvality). Hoci cukrovarnícky priemysel zvýšil svoju výrobu špecializovaných druhov cukrov, čelí ťažkostiam pri rozvoji výroby ekologického cukru. Ekologický cukor dovážaný do EÚ z krajín mimo EÚ môže byť označený ako ekologický cukor, hoci ekologická certifikácia sa neriadi úplne rovnakými normami ako v EÚ.

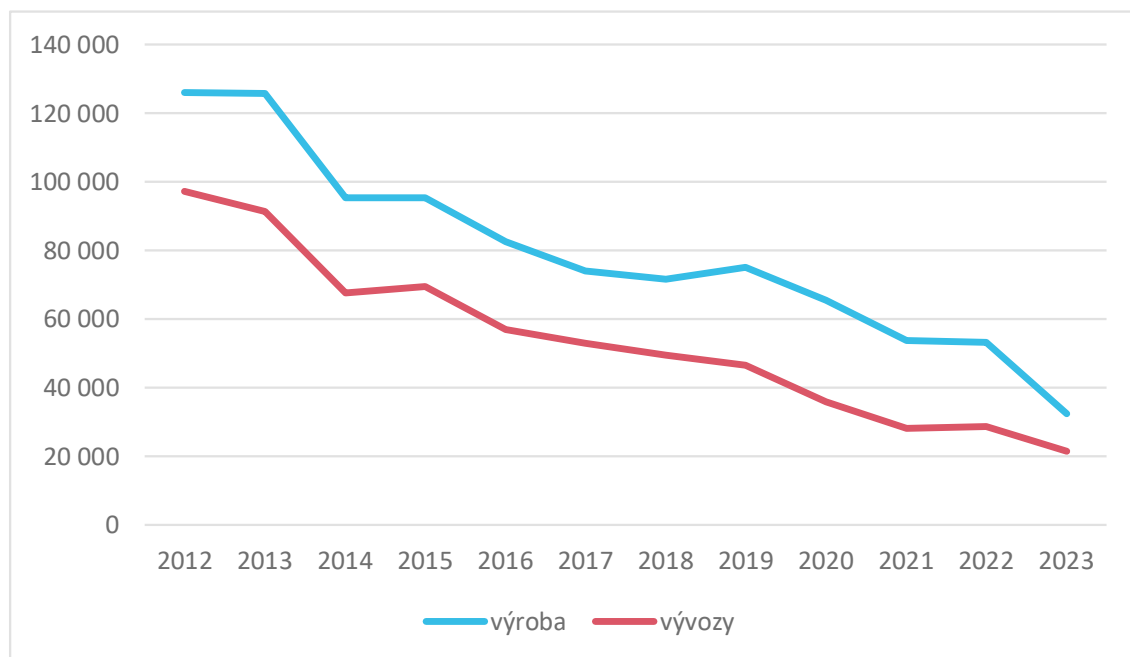
Nižšia produkcia a vývoz v odvetví paradajok na Kanárskych ostrovoch

- 40** Odvetvie paradajok bolo kľúčovým tradičným odvetvím na Kanárskych ostrovoch. Vo výrobe a vývoze však nastal jasný klesajúci trend ([ilustrácia 5](#)). Čiastočne je spôsobený rastúcou konkurenciou z iných krajín¹⁰, najmä z Maroka. V roku 2023 sa mimo regiónu predalo približne 21 500 ton paradajok z Kanárskych ostrovov v porovnaní s 53 000 tonami v roku 2017, čo predstavuje pokles o 59 %¹¹. Podpora EÚ vyplatená pestovateľom paradajok sa takisto znížila, ale nie v rovnakej miere, zo 7,7 mil. EUR v roku 2017 na 6,7 mil. EUR v roku 2023.

¹⁰ GR AGRI, [Dashboard tomatoes](#).

¹¹ ISTAC – Instituto Canario de Estadística.

Ilustrácia 5 | Výroba a vývoz paradajok z Kanárskych ostrovov (v tonách)

Zdroj: ISTAC – Instituto Canario de Estadística.

- 41** Od roku 2021 sa z programu POSEI podporujú producenti pri prechode z pestovania paradajok na iné plodiny. Pokles poľnohospodárskej plochy využívanej na pestovanie paradajok medzi rokmi 2021 a 2023 predstavoval 170 hektárov, z ktorých len 35 hektárov dostalo podporu na rekonverziu¹². Čiastočne to môže byť spôsobené osobitnými klimatickými podmienkami na Kanárskych ostrovoch, ktoré možnosti prechodu na iné plodiny obmedzujú. Pokračujúci pokles obrábanej plochy, produkcie a vývozu paradajok z Kanárskych ostrovov však ukazuje, že cieľ zvýšenia konkurencieschopnosti tohto odvetvia sa nedosiahol.
- 42** Zachovanie a zvýšenie konkurencieschopnosti tradičných činností je kľúčovou výzvou v najvzdialenejších regiónoch. Napriek významnej podpore z programu POSEI si viaceré odvetvia, napríklad cukrovarníctvo a pestovanie paradajok, nevedia udržať svoju úroveň produkcie a zápasia s konkurenciou z tretích krajín. Odvetvie banánov v najvzdialenejších regiónoch Francúzska a odvetvie mlieka na Azorách dokázali udržať ceny podobné cenám konkurentov pri vstupe na kontinent vďaka podpore z programu POSEI, ktorá poľnohospodárom kompenzovala vyššie výrobné náklady. Pokiaľ ide o odvetvie cukru a mlieka, orgány pripúšťajú, že ďalšia diferenciácia a vyššia pridaná hodnota by mohli zlepšiť ich podiel na trhu a konkurencieschopnosť.

¹² Údaje o ploche, na ktorej sa pestujú paradajky (ISTAC) a údaje od vnútroštátnych orgánov o ploche podporovanej na rekonverzie.

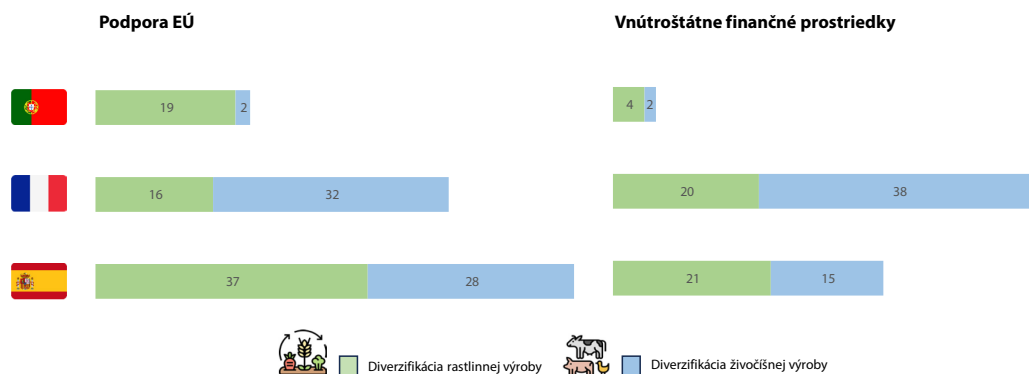
Financovanie najvzdialenejších regiónov z prostriedkov EÚ pomáha zachovať netradičné odvetvia, ale dlhodobá udržateľnosť sa zanedbáva

- 43** Okrem podpory konkurencieschopnosti tradičných odvetví je ďalším cieľom programu POSEI zabezpečiť dlhodobú budúcnosť a rozvoj odvetví diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby v najvzdialenejších regiónoch vrátane výroby, spracovania a predaja miestnych výrobkov. Očakávali sme, že podpora z programu POSEI umožní najvzdialenejším regiónom posilniť netradičné odvetvia. Takisto sme očakávali, že podpora POSEI prispeje k zabezpečeniu dlhodobého budúceho rozvoja poľnohospodárstva s prihliadnutím na environmentálnu a sociálnu udržateľnosť.
- 44** V tejto súvislosti sme posúdili rozvoj odvetví diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby z hľadiska plochy a výroby, ako aj výzvy spojené s organizovaním poľnohospodárov do organizácií výrobcov s cieľom zabezpečiť efektívne plánovanie výroby a predaja. Preskúmali sme aj to, ako sa programy POSEI zaoberali dlhodobým horizontom poľnohospodárstva vrátane environmentálnych a sociálnych výziev najvzdialenejších regiónov.

Malý pokrok v rozvoji odvetví diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby

- 45** Odvetvia diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby spolu predstavujú 21 % rozpočtu EÚ na program POSEI, pričom 72 mil. EUR ročne pripadá na diverzifikáciu rastlinnej výroby a 62 mil. EUR ročne na živočíšnu výrobu. Okrem týchto súm poskytujú značné finančné prostriedky vnútroštátne orgány (*ilustrácia 6*). Tento vnútroštátny príspevok predstavuje 121 % pomoci EÚ na program POSEI v prípade Francúzska, 55 % v prípade Španielska a 29 % v prípade Portugalska. Viac ako 50 % finančných prostriedkov EÚ určených na diverzifikáciu rastlinnej výroby na Azorách predstavuje podpora na krmovinárske plodiny pre hospodárske zvieratá, čo znamená, že tieto prostriedky nepriamo podporujú tradičné odvetvie mlieka a mäsa tým, že kompenzujú zvýšené náklady spojené s dovážaným krmivom, ale nemusia nevyhnutne prispievať k diverzifikácii.

Ilustrácia 6 | Rozpočet EÚ a vnútroštátny rozpočet na odvetvia diverzifikácie v roku 2023 (mil. EUR)

Zdroj: Správy o vykonávaní za rok 2023.

Pozn.: Rozpočet na horizontálne opatrenia v najvzdialenejších regiónoch Francúzska (2,25 mil. EUR) bol zahrnutý do diverzifikácie a je rovnomerne rozdelený medzi rastlinnú a živočíšnu výrobu. Základná pomoc poskytnutá Madeire (4,5 mil. EUR) bola zahrnutá do diverzifikácie plodín. V rámci rozpočtu Portugalska je 6 mil. EUR vyčlenených na krmovinárske plodiny.

46 V najvzdialenejších regiónoch Španielska a Francúzska počet hospodárskych zvierat od roku 2015 klesá. V Portugalsku sa naopak od roku 2016 ich počet mierne zvýšil (*ilustrácia 7*).

Ilustrácia 7 | Zmeny v počte hospodárskych zvierat v najvzdialenejších regiónoch (počet zvierat) (2015 – 2023)

Zdroj: EDA podľa výročnej správy o vykonávaní za rok 2023 (údaje z tabuľky IC25) pre Francúzsko, [ISTAC – Instituto Canario de Estadística](#) pre Kanárske ostrovy; výročná správa o vykonávaní za rok 2023 pre Azory a údaje z prieskumov poľnohospodárskych podnikov z rokov 2013, 2016 a 2023, [Štatistický úrad Madeiry](#), sčítanie ľudu za rok 2019, [INE](#) a výročné správy o vykonávaní programu POSEI za rok 2020 pre Madeiru.

47 *Ilustrácia 8* obsahuje údaje o tom, ako sa od roku 2013 zmenila plocha, na ktorej sa pestuje ovocie a zelenina, čo naznačuje rôzne trendy. Napríklad:

- s výnimkou Guadeloupe a Azor sa produkcia ovocia zvyšuje,
- s výnimkou Guadeloupe a Réunionu sa produkcia zeleniny a hľúz znižuje.
Vo francúzskych najvzdialenejších regiónoch je to spôsobené najmä kontamináciou pôdy (Martinik) a chorobami (Francúzska Guyana).

Ilustrácia 8 | Zmena plochy, na ktorej sa pestuje ovocie, zelenina a hľúzy v najvzdialenejších regiónoch (2013 – 2023)

● Hektáre

▲ Zvýšenie počtu hektárov

▼ Zníženie počtu hektárov

Najvzdialenejšie regióny Francúzska – 2010 namiesto 2013

Zdroj: Výročná správa o vykonávaní, štatistika týkajúca sa poľnohospodárstva.

48 Programy POSEI motivujú výrobcov, aby sa stali členmi organizácií výrobcov, aby tak mohli plánovať a uvádzať výrobu na trh, podporovať koncentráciu ponuky, znižovať výrobné náklady a stabilizovať výrobné ceny. Napríklad:

- Kanárske ostrovy poskytujú dodatočnú prémie výrobcovi, ak patrí k organizácii výrobcov; zatiaľ čo najvzdialenejšie regióny Portugalska to robia len v prípade výrobcov medu,
- v najvzdialenejších regiónoch Francúzska je podpora z programu POSEI vo veľkej miere podmienená členstvom v organizácii výrobcov (88 % podpory na diverzifikáciu rastlinnej výroby a 73 % podpory na diverzifikáciu živočíšnej výroby¹³).

49 Na rozdiel od tradičných odvetví, ako sú banány, ktoré sú dobre štruktúrované okolo organizácií výrobcov vo všetkých regiónoch, však poľnohospodári v odvetví ovocia a zeleniny (odvetvia rastlinnej diverzifikácie) štruktúru organizácií výrobcov dobrú nemajú. Pre toto odvetvie je počet organizácií výrobcov na Azorách a Madeire zanedbateľný. Podobne má Francúzska Guyana len štyri organizácie výrobcov, ktoré pokrývajú menej ako 0,5 % celkovej produkcie odvetvia ovocia a zeleniny¹⁴. Členmi týchto organizácií je vo Francúzskej Guyane menej ako 5 % pestovateľov ovocia a zeleniny a na Réunione približne 20 %¹⁵. V najvzdialenejších regiónoch Francúzska neprilákala povinnosť, aby poľnohospodári boli členmi organizácie výrobcov, ak chcú získať podporu z programu POSEI, do týchto organizácií viac poľnohospodárov¹⁶. Okrem toho v najvzdialenejších regiónoch Francúzska približne 40 % poľnohospodárov nepatrí do systému verejnej podpory, pretože ich poľnohospodárske podniky sú príliš malé alebo tieto poľnohospodárske podniky nechcú byť nikde registrované¹⁷, čo znamená, že podporu z programu POSEI nevyužívajú.

¹³ ODEADOM – *Analyse de la Structuration des filières végétales et élevage* – 2024, s. 27.

¹⁴ Tamže, s. 80.

¹⁵ Európska komisia, *Evaluation support study of the EU support schemes for agriculture in the outermost regions (POSEI) and smaller Aegean islands (SAI)*, 2024, s. 54.

¹⁶ Francúzsky najvyšší kontrolný úrad, *Audítorská správa o programe POSEI*, 2023.

¹⁷ Tamže.

50 Vzhľadom na obmedzenia, ktorým čelia najvzdialenejšie regióny, sme dospeli k záveru, že program POSEI spolu so značným objemom vnútroštátneho financovania, ako to potvrdili vnútroštátne orgány a prijímatelia, ktorých sme navštívili, im vo všeobecnosti pomáha udržať si činnosť v odvetviach diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby. Pokrok smerom k ďalšiemu rozvoju týchto odvetví bol celkovo mierny s určitými nedostatkami v konkrétnych odvetviach a regiónoch (napr. menej hovädzieho dobytku vo francúzskych najvzdialenejších regiónoch, menej plochy na pestovanie zeleniny na Madeire a ovocia na Azorách). Z dôvodu nízkej miery využívania organizácií výrobcov je v týchto odvetviach obmedzená schopnosť byť lepšie štruktúrovanými, ktorá by im umožnila plánovať výrobu a uvádzať ju na trh, znižovať výrobné náklady a stabilizovať výrobné ceny.

Výzvy pre dlhodobý rozvoj odvetví diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby

51 Komisia¹⁸ pripustila, že programy POSEI poskytujú obmedzené opatrenia a stimuly na environmentálnu transformáciu a nedostatočne tak riešia environmentálne problémy najvzdialenejších regiónov, ako je erózia a degradácia pôdy, strata biodiverzity a nedostatok vody. Komisia označila podporu udržateľných poľnohospodárskych postupov za aspekt, ktorý treba zlepšiť¹⁹. Jediná výnimka sa týkala stimulov pre ekologické poľnohospodárstvo v najvzdialenejších regiónoch Francúzska a Portugalska a v odvetví banánov v najvzdialenejších regiónoch Francúzska, kde je podpora z programu POSEI podmienená realizáciou plánu udržateľnej výroby, čo má podporiť agroekologickú transformáciu systémov pestovania.

52 S výnimkou Azor sa v rámci rôznych programov POSEI väčšinou podporovali trvalé plodiny pestované v monokultúrnom hospodárstve bez ohľadu na diverzifikáciu alebo striedanie plodín²⁰. Trvalé plodiny predstavujú viac ako 50 % celkovej poľnohospodárskej plochy na ostrove Réunion, na Kanárskych ostrovoch a na Mayotte, viac ako 40 % na Martiniku a Guadeloupe a viac ako jednu tretinu na Madeire. Významná poľnohospodárska plocha s trvalými plodinami v najvzdialenejších regiónoch predstavuje výzvy pre zdravie pôdy z dôvodu nedostatočnej diverzifikácie plodín alebo striedania plodín, čo môže mať vplyv na dlhodobý rozvoj poľnohospodárskych činností.

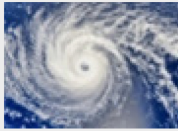
¹⁸ Európska komisia, *Evaluation support study of the EU support schemes for agriculture in the outermost regions (POSEI) and smaller Aegean islands (SAI)*, 2024, s. 64.

¹⁹ Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade, COM(2021) 765.

²⁰ Európska komisia, *Evaluation support study of the EU support schemes for agriculture in the outermost regions (POSEI) and smaller Aegean islands (SAI)*, 2024, s. 75.

- 53** V európskom posúdení klimatických rizík sa odhaduje, že zmena klímy výrazne ovplyvní všetky najvzdialenejšie regióny EÚ, a to väčším počtom hurikánov s vysokou intenzitou a znížením zrážok vo všetkých regiónoch s výnimkou Francúzskej Guyany, kde sa predpokladá zvýšená variabilita zrážok a výskyt extrémnych zrážok. Tieto zmeny budú mať vplyv na poľnohospodárstvo. V tejto správe sa uznáva, že politiky EÚ vrátane programu POSEI zohľadňujú potreby a výzvy najvzdialenejších regiónov, osobitne sa však nezaoberajú adaptáciou na zmenu klímy. Podľa francúzskych orgánov v rokoch 2011 až 2018 zasiahli francúzske najvzdialenejšie regióny približne dva extrémne klimatické javy ročne. V rokoch 2019 až 2024 sa táto štatistika zvýšila na päť extrémnych klimatických javov ročne.
- 54** V prípadoch vyššej moci alebo mimoriadnych okolností (vymedzenými členskými štátmi) sa v článku 29 **vykonávacieho nariadenia POSEI** stanovuje pokračovanie pomoci poľnohospodárom na základe úrovne výroby, ktorú by dosiahli, ak by k danej udalosti nedošlo. Kanárske ostrovy využili túto podporu raz po výbuchu sopky na ostrove la Palma v roku 2021. Francúzsko (Martinik) ju využilo v rokoch 2020, 2021 a 2024 na kompenzáciu strát výrobcov po dlhotrvajúcom suchu. V **tabuľke 5** sú uvedené príklady extrémnych poveternostných javov, na ktoré sa vzťahovala mimoriadna podpora pre poľnohospodárov v najvzdialenejších regiónoch.

Tabuľka 5 | Extrémne poveternostné javy v rokoch 2023 – 2025, na ktoré sa vzťahovala mimoriadna podpora pre poľnohospodárov v najvzdialenejších regiónoch

	Cyklóny	Guadeloupe (2023), Mayotte (2024), Réunion (2024 a 2025)
	Dlhšie suchá	Kanárske ostrovy a Mayotte (2023), Azory, Francúzska Guyana, Martinik, Réunion (2024).

Zdroj: EDA na základe informácií poskytnutých regionálnymi orgánmi.

55 Programy POSEI sa nezameriavajú na adaptáciu na zmenu klímy v najvzdialenejších regiónoch napriek zvýšenému riziku extrémnych poveternostných javov. Keďže poistenie plodín umožňuje poľnohospodárom preniesť riziko extrémnych poveternostných javov na poisťovateľov, prístup k poisteniu sa v najvzdialenejších regiónoch výrazne líši:

- Poľnohospodári na Kanárskych ostrovoch majú prístup k španielskemu vnútroštátnemu systému poistenia. Všetci producenti banánov sú poistení.
- Portugalsko ponúka podporu EÚ na poistenie prostredníctvom svojho programu rozvoja vidieka, ale predstavuje len 0,4 % rozpočtu na rozvoj vidieka na Madeire a menej ako 0,05 % na Azorách.
- Najvzdialenejšie regióny Francúzska sú vylúčené z podpory EÚ na rozvoj vidieka v oblasti poistenia, ktorá sa vzťahuje len na kontinentálne Francúzsko. Poľnohospodári v najvzdialenejších regiónoch Francúzska zvyčajne nie sú poistení a spoliehajú sa na podporu poskytovanú po extrémnych poveternostných javoch.

56 Okrem environmentálnych výziev majú najvzdialenejšie regióny aj sociálne problémy, ktoré môžu ohroziť dlhodobý budúci rozvoj odvetvia poľnohospodárstva. Rovnako ako pevnina, aj najvzdialenejšie regióny čelia demografickému problému starnúcej populácie poľnohospodárov. Napríklad poľnohospodári starší ako 55 rokov predstavovali²¹:

- 68 % poľnohospodárov na Madeire,
- 61 % poľnohospodárov na Kanárskych ostrovoch,
- 54 % poľnohospodárov na Guadeloupe a 58 % poľnohospodárov na Martiniku.

Kanárske ostrovy a najvzdialenejšie regióny Francúzska poskytujú dodatočnú podporu z programu POSEI mladým poľnohospodárom. Podpora pre mladých poľnohospodárov sa v zásade poskytuje v rámci programov rozvoja vidieka. Táto suma zostala pomerne nízka vo francúzskych a v portugalských najvzdialenejších regiónoch (menej ako 4 % rozpočtu v najvzdialenejších regiónoch Francúzska, 1 % na Madeire a 3 % na Azorách).

Na Kanárskych ostrovoch bol tento podiel 11 %.

²¹ Eurostat, najnovšie dostupné údaje za rok 2020.

57 Podpora z programu POSEI sa vo všeobecnosti spája s výrobou, čo znamená, že čím väčšia je produkcia poľnohospodárov, tým vyššia je poskytovaná podpora. Veľkí výrobcovia sú tak zvýhodnení pred malými poľnohospodármi, ktorí majú vyššie jednotkové výrobné náklady a nemajú úspory z rozsahu. Obmedzenie podpory alebo degresívna podpora sú v opatreniach POSEI veľmi zriedkavé:

- V najvzdialenejších regiónoch Francúzska sme identifikovali jedno opatrenie týkajúce sa diverzifikácie živočíšnej výroby, ktoré poskytuje vyššiu úroveň podpory pre prvé množstvo, a druhé opatrenie týkajúce sa výroby rumu, ktoré obmedzuje podporu na určité množstvo.
- Na Azorách boli predtým prvé tony produkcie alebo prvé hektáre na prijímateľa oslobodené od zastropovania podpory pre tri opatrenia, ale v posledných rokoch sa to už neuplatňovalo.
- Poľnohospodári na Madeire dostávajú degresívnu podporu: pevnú sumu 400 EUR na plochy s rozlohou menšou ako 0,5 hektára a 700 EUR na plochy nad 0,5 hektára (napr. poľnohospodár s 0,1 hektára dostane 400 EUR, zatiaľ čo poľnohospodár s dvoma hektármi dostane 700 EUR).

58 Pokiaľ ide o dlhodobý budúci rozvoj poľnohospodárstva v najvzdialenejších regiónoch, zistili sme, že program POSEI sa zameriava najmä na hospodársku udržateľnosť a poskytuje málo stimulov na riešenie environmentálnej a sociálnej udržateľnosti. Značná poľnohospodárska plocha s trvalými plodinami v najvzdialenejších regiónoch predstavuje významné problémy pre zdravie pôdy spôsobené nedostatočnou diverzifikáciou alebo striedaním plodín. Programy POSEI sa nezameriavajú na adaptáciu na zmenu klímy v najvzdialenejších regiónoch napriek zvýšenému riziku extrémnych poveternostných javov. Najvzdialenejšie regióny takisto čelia demografickej výzve v podobe starnúcej populácie poľnohospodárov. Tieto otázky ohrozujú dlhodobý rozvoj poľnohospodárskych odvetví v najvzdialenejších regiónoch.

Odľahlosť najvzdialenejších regiónov čiastočne kompenzuje podpora dovozu základných výrobkov, ale v kontrolách súladu sú nedostatky

- 59** Ďalším cieľom programu POSEI je zaručiť dodávky základných výrobkov do najvzdialenejších regiónov zmiernením dodatočných nákladov v dôsledku ich odľahlosti bez toho, aby sa narušila miestna výroba. Očakávali sme, že podpora z programu POSEI tieto dodatočné náklady zmierni a výsledný prínos sa skutočne prenesie na konečných používateľov.
- 60** Preskúmali sme mieru pokrytia dodávok základných výrobkov a rozsah, v akom sú dodatočné náklady v dôsledku odľahlosti pokryté osobitným režimom zásobovania programu POSEI. Posudzovali sme aj to, či by miestna výroba mohla byť poškodená podporou dovozu prostredníctvom osobitného režimu pomoci, a preskúmali sme, ako regióny kontrolujú, či sa výhody podpory prenášajú na konečných používateľov.
- 61** Osobitný režim zásobovania poskytuje dovozcom finančnú podporu s cieľom zaručiť dodávky základných poľnohospodárskych výrobkov do najvzdialenejších regiónov a kompenzovať ich odľahlosť a ostrovný charakter. Celková výška podpory osobitného režimu zásobovania je 107 mil. EUR ročne a predstavuje približne 16 % celkového rozpočtu programu POSEI. Z [tabuľky 6](#) vyplýva, že najvzdialenejšie regióny Francúzska, Azory a Kanárske ostrovy vyčleňujú väčšinu svojich rozpočtov na dovoz výrobkov určených na kŕmenie zvierat, čo podporuje rozvoj odvetvia živočíšnej výroby, zatiaľ čo osobitný režim zásobovania Madeiry sa zameriava na dovoz pre ľudskú spotrebu. Na dovoz krmív je určených 55 % podpory v rámci osobitného režimu zásobovania.

Tabuľka 6 | Osobitný režim zásobovania väčšinou podporuje krmivá pre zvieratá, 2023

Najvzdialenejšie regióny	Osobitný režim zásobovania pre krmivá (v mil. EUR)	Podiel na celkovom osobitnom režime zásobovania
Najvzdialenejšie regióny Francúzska	23,8	93 %
Kanárske ostrovy	27,5	51 %
Azory	5,1	82 %
Madeira	2,7	25 %

Zdroj: Výročné správy o vykonávaní programu POSEI za rok 2023.

- 62** Osobitný režim zásobovania do určitej miery znížil dodatočné náklady na dovoz základných výrobkov do najvzdialenejších regiónov z dôvodu ich odľahlosti a ostrovného charakteru. Vo francúzskych najvzdialenejších regiónoch osobitný režim zásobovania pokrýva 48 % dodatočných nákladov, ktoré vznikajú spracovateľom krmív pre zvieratá v súvislosti s dovozom. Celková miera pokrytia dodávok potrebných produktov zostáva pod úrovňou 40 %. Na Madeire sa miera pokrytia dodatočných nákladov pohybuje od 15 % do 141 %, pričom pri niektorých výrobkoch, ako je olej, hovädzie mäso a ryža, dochádza k nadmernej kompenzácii. Azorský osobitný režim zásobovania v roku 2023 pokrýval 57 % dodatočných nákladov na obilniny na výrobu krmív pre zvieratá, ale toto pokrytie sa časom znižuje, keďže rozpočet zostal konštantný, zatiaľ čo náklady na dopravu sa zvýšili.
- 63** V dôsledku osobitného režimu zásobovania sú ceny väčšiny výrobkov určených na ľudskú spotrebu na Madeire a niektorých výrobkov na Kanárskych ostrovoch (napr. cukru) nižšie ako na kontinente. Krmivo pre zvieratá však zostalo v oboch regiónoch drahšie. Platí to aj pre najvzdialenejšie regióny Francúzska, a to napriek tomu, že 93 % jeho osobitného režimu zásobovania bolo vyčlenených na krmivo pre zvieratá ([tabuľka 6](#)). Naopak, krmivo pre zvieratá na Azorách je lacnejšie ako na pevnine. Preto sme dospeli k záveru, že podpora POSEI v rámci osobitného režimu zásobovania len čiastočne kompenzuje dodatočné náklady v dôsledku odľahlosti najvzdialenejších regiónov. Okrem toho napriek tomu, že osobitný režim zásobovania výrazne podporuje odvetvie živočíšnej výroby vo francúzskych najvzdialenejších regiónoch, počet hospodárskych zvierat sa znížil (pozri bod [45](#)).
- 64** Vo všeobecnosti sme nezistili, že by dovoz podporovaný v rámci osobitného režimu zásobovania poškodil miestnu výrobu. Vždy, keď nastal potenciálny konflikt, dovážané výrobky boli nasmerované na iný trh ako výrobky dodávané miestnymi výrobcami. Dovoz bol vo všeobecnosti odôvodnený obmedzeniami výroby na miestnej úrovni. Je však dôležité zdôrazniť značnú závislosť od niektorých výrobkov, ako je napríklad krmovina na Kanárskych ostrovoch alebo hovädzie a bravčové mäso na Madeire.
- 65** V článku 13 [nariadenia POSEI](#) sa uvádza, že dosah ekonomickej výhody osobitného režimu zásobovania by sa mal preniesť na konečného používateľa. V článku 6 [vykonávacieho nariadenia POSEI](#) sa stanovuje, že príslušné orgány „prijmú všetky náležité opatrenia s cieľom preveriť, či sa zvýhodnenie skutočne prejaví z hľadiska koncového užívateľa“ a môžu použiť marže a ceny uplatňované rôznymi dotknutými hospodárskymi subjektmi. Komisia do [legislatívneho návrhu na obdobie po roku 2027](#) nezahrnula požiadavku preniesť výhody vyplývajúce z osobitného režimu zásobovania na konečného používateľa.

- 66** Na tento účel členské štáty posudzujú, či sú marže získané prijímateľmi osobitného režimu zásobovania „primerané“. Vzhľadom na neexistenciu usmernení EÚ si každý členský štát stanovil svoju vlastnú metodiku. V **tabuľke 7** sú uvedené rôzne metodiky tohto posúdenia, pričom v **rámčeku 4** sú uvedené rozdiely vo výstupoch týchto posúdení, čo v konečnom dôsledku vedie k nerovnakému zaobchádzaniu s prijímateľmi.
- 67** V prípade jedného prijímateľa podpory v rámci osobitného režimu zásobovania, ktorého sme kontrolovali na Kanárskych ostrovoch, sme zistili, že jeden produkt mal v roku 2023 hrubú maržu 56 %, čo vyvoláva otázky, či z tejto pomoci mali prospech koneční používatelia tohto výrobku. Príslušné orgány tohto prijímateľa nekontrolovali. V každom prípade tieto orgány dospeli v prípade všetkých prijímateľov v našej vzorke, ktorí boli skontrolovaní, k záveru, že neexistujú žiadne dôkazy o tom, že by z podpory v rámci osobitného režimu zásobovania nemali prospech koneční používatelia.

Tabuľka 7 | Rôzne úrovne posudzovania, či pomoc priniesla prospech konečným používateľom

Členský štát			
Kľúčové metodické prvky posudzovania	- Marža na dotovaný výrobok nesmie byť vyššia ako celková marža prijímateľa. - Marža nesmie byť vyššia ako marža na výrobky bez pomoci.	- Porovnanie s celkovou maržou prijímateľa a predchádzajúcimi maržami. - Porovnanie s maržami v kontinentálnom Španielsku a s referenčnými cenami.	- Porovnanie cien s referenčnými cenami a cenami podobných spoločností. - Porovnanie skutočných marží s deklarovanými maržami (Madeira).

Zdroj: EDA na základe úradných dokumentov a kontrolných správ pre našu vzorku prijímateľov.

Rámček 4

Príklad nezrovnalostí pri posudzovaní toho, či je ekonomická výhoda osobitného režimu zásobovania prenesená na konečných používateľov

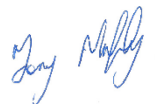
V správe o kontrole jedného prijímateľa na Madeire, ktorého sme vybrali na audit, bola v prípade jedného výrobku uvedená 40 % marža. Hoci to bolo vyššie ako marža pri ostatných výrobkoch, orgány to považovali za primerané a neoznámili žiadne problémy.

V najvzdialenejších regiónoch Francúzska boli v dvoch z piatich kontrol v našej vzorke zistené v prípade niektorých produktov marže presahujúce priemernú maržu príslušnej spoločnosti, čo viedlo k dvom príkazom na vymáhanie a právnomu sporu zo strany jedného prijímateľa. Francúzske orgány dospeli k záveru, že v týchto prípadoch **nebola** ekonomická výhoda osobitného režimu zásobovania prenesená na konečných používateľov.

- 68** Toto posúdenie sťažujú nielen chýbajúce jednotné usmernenia a pravidlá pre posudzovanie, či sú výhody prenesené na konečného používateľa, ale aj niekoľko ďalších faktorov. Patria k nim obmedzenia v účtovných záznamoch niektorých prijímateľov, nedostatok porovnateľných údajov, neexistencia štandardizovaného systému registrácie spracovávaných výrobkov, volatilita trhových cien, rozdiely v ziskových rozpätiach na základe predaných konečných výrobkov (surovín alebo spracovaných výrobkov). Pri audite osobitného režimu zásobovania Komisia zistila, že francúzsky kontrolný systém je najkomplexnejší (obsahuje kontroly na mieste v priestoroch prijímateľov).
- 69** Osobitný režim zásobovania celkovo podporuje najmä dovoz krmív a v menšej miere dodávky výrobkov určených na ľudskú spotrebu. Podpora umožňuje čiastočne pokryť dodatočné náklady v dôsledku odľahlosti. Vzhľadom na to, že neexistuje jednotná metodika na posúdenie toho, či sa výhody vyplývajúce z osobitného režimu zásobovania prenášajú na konečných používateľov, konštatujeme, že používanie rôznych prístupov v jednotlivých regiónoch vedie k nerovnakému zaobchádzaniu s prijímateľmi.

Túto správu prijala komora I, ktorej predsedá Joëlle Elvinger, členka Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 10. decembra 2025.

Za Dvor audítorov

Tony Murphy
predseda

Prílohy

Annex I – O tomto audite

Systém financovania EÚ pre najvzdialenejšie regióny

- 01** Program osobitných alternatív pre odľahlosť a ostrovný charakter najvzdialenejších regiónov (POSEI) je finančný nástroj EÚ zavedený na podporu poľnohospodárstva v najvzdialenejších regiónoch EÚ. Bol vytvorený v roku 1991 pre francúzske najvzdialenejšie regióny (Guadeloupe, Martinik, Francúzska Guyana, Réunion, Svätý Martin a od roku 2014 Mayotte) a v roku 1992 zavedený pre Kanárske ostrovy (Španielsko) a Azory a Madeiru (Portugalsko)¹ – pozri *ilustráciu 1*.

Ilustrácia 1 | Najvzdialenejšie regióny EÚ

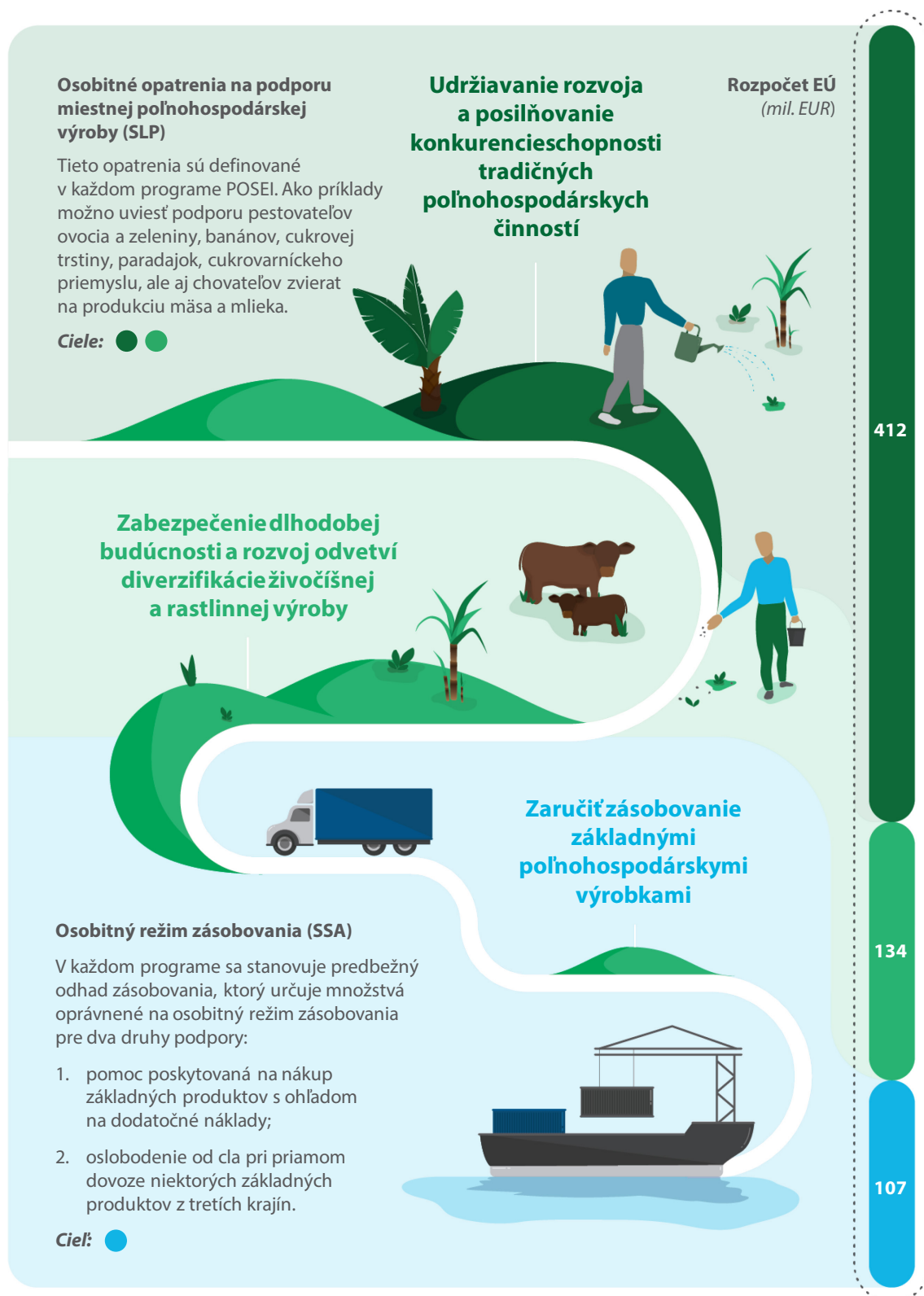
Zdroj: EDA.

¹ Nariadenia Rady (EHS) 3763/91, 1600/92 a 1601/92.

- 02** Právny rámec EÚ² zohľadňuje obmedzenia, ktorým čelia najvzdialenejšie regióny, konkrétne „odľahlosť, ostrovný charakter, malá rozloha, náročné topografické a klimatické podmienky a hospodárska závislosť od malého počtu výrobkov“, ktoré obmedzujú ich rozvoj. Stanovujú sa v ňom osobitné opatrenia v oblasti poľnohospodárstva, rybárstva, súdržnosti, štátnej pomoci a zdaňovania, ktorých cieľom je tieto obmedzenia riešiť.
- 03** Program POSEI prešiel v rokoch 2001, 2006 a 2013 postupnými reformami. V [nariadení \(EÚ\) č. 228/2013 \(nariadenie POSEI\)](#), ktorým sa nahradilo [nariadenie Rady \(ES\) č. 247/2006](#), sa stanovujú osobitné opatrenia v oblasti poľnohospodárstva v najvzdialenejších regiónoch EÚ. Stanovujú sa v ňom tri ciele a dva druhy opatrení, ktorých cieľom je podporiť dosiahnutie týchto cieľov ([ilustrácia 2](#)):
- Opatrenia na podporu miestnej poľnohospodárskej výroby („**opatrenia SLP**“), ktorých cieľom je zachovanie rozvoja a posilnenie konkurencieschopnosti tradičných činností v najvzdialenejších regiónoch, ale aj rozvoj diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby.
 - Osobitné opatrenia režimu zásobovania (ďalej len „**opatrenia SSA**“) na zabezpečenie dodávok základných poľnohospodárskych výrobkov do najvzdialenejších regiónov. Výrobky a ich množstvá, ktoré musia najvzdialenejšie regióny každého členského štátu dovážať z EÚ, a výška pomoci sú stanovené v „predbežnom odhade zásobovania“ v jeho programe POSEI.

² Článok 349 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

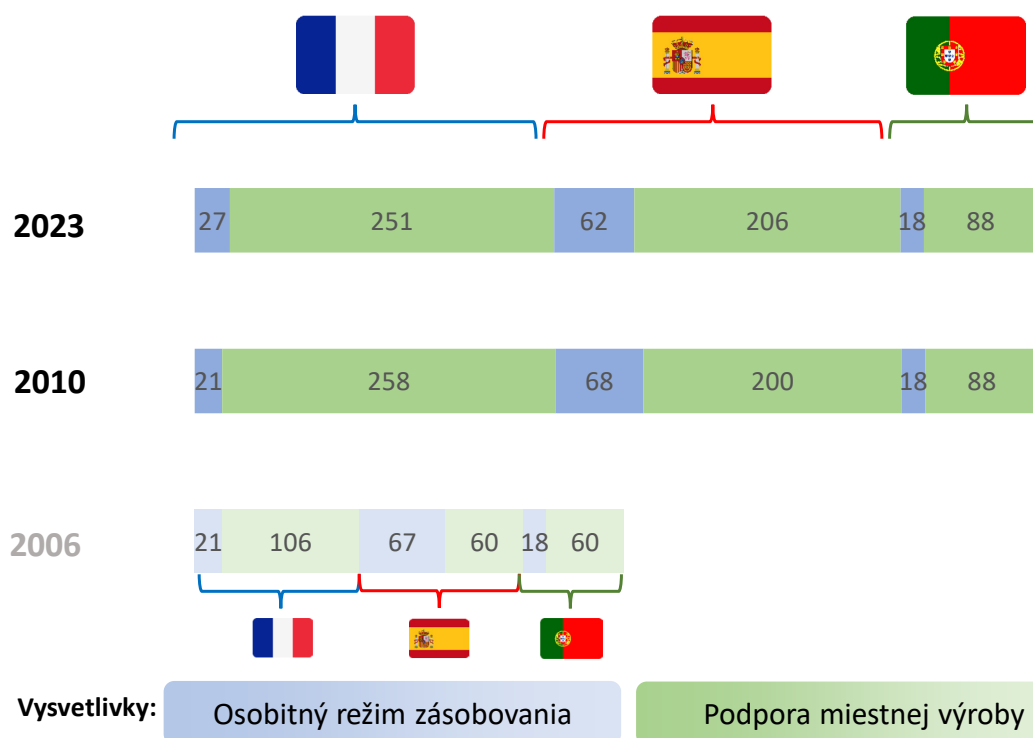
Ilustrácia 2 | Ciele, opatrenia a ročný rozpočet EÚ na program POSEI (2023)

Zdroj: EDA na základe nariadenia (EÚ) č. 228/2013 a správ vnútroštátnych orgánov o vykonávaní.

04 Nariadenie POSEI sa za posledných 12 rokov v podstate nezmenilo. Rozpočet EÚ na program POSEI je od roku 2010 tiež pomerne nemenný³. K významnej zmene programu došlo v roku 2007, keď bolo do programu POSEI začlenené odvetvie banánov, a rozpočet programu sa zvýšil o 86 % z 332 mil. EUR na 619 mil. EUR, pretože doň bola presunutá podpora pre odvetvie banánov z iného fondu. Od roku 2010 predstavuje celkový rozpočet programu POSEI približne 653 mil. EUR – pozri *ilustráciu 3*.

Ilustrácia 3 | Rozpočtové prostriedky EÚ v rámci programu POSEI (v mil. EUR)

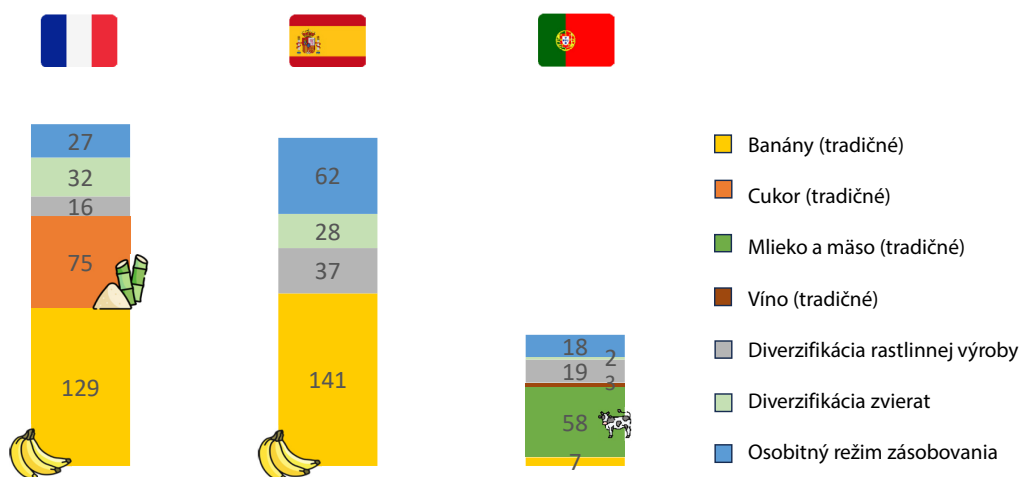

Zdroj: Výročné správy o vykonávaní a programy POSEI, správy Komisie o vykonávaní POSEI (2016 a 2021).

³ Správy Európskej komisie o vykonávaní POSEI (2016 a 2021), národné/regionálne správy o vykonávaní POSEI za rok 2023 a programy na rok 2024.

- 05** V návrhu Komisie týkajúcom sa SPP po roku 2027⁴ sa zrušujú súčasné právne predpisy o programe POSEI. Komisia v ňom navrhuje, aby podpora EÚ pre poľnohospodárstvo v najvzdialenejších regiónoch nebola vyčlenená konkrétne a aby bola prepojená s inými fondmi EÚ pre tieto regióny. Cieľ podpory dovážaných poľnohospodárskych výrobkov má podľa návrhu zostať rovnaký. Cieľ posilnenia konkurencieschopnosti tradičných činností má byť začlenený do komplexného cieľa zameraného na zabezpečenie dlhodobej budúcnosti a rozvoja miestnej výroby, rybolovu a akvakultúry. Doplnil sa výslovný dôraz na potravinovú bezpečnosť a sebestačnosť.
- 06** Väčšina rozpočtu na opatrenia na podporu miestnej výroby bola nasmerovaná na tradičné činnosti regiónov (*ilustrácia 4*).

Ilustrácia 4 | Rozdelenie rozpočtových prostriedkov EÚ v rámci programu POSEI (v mil. EUR) v roku 2023

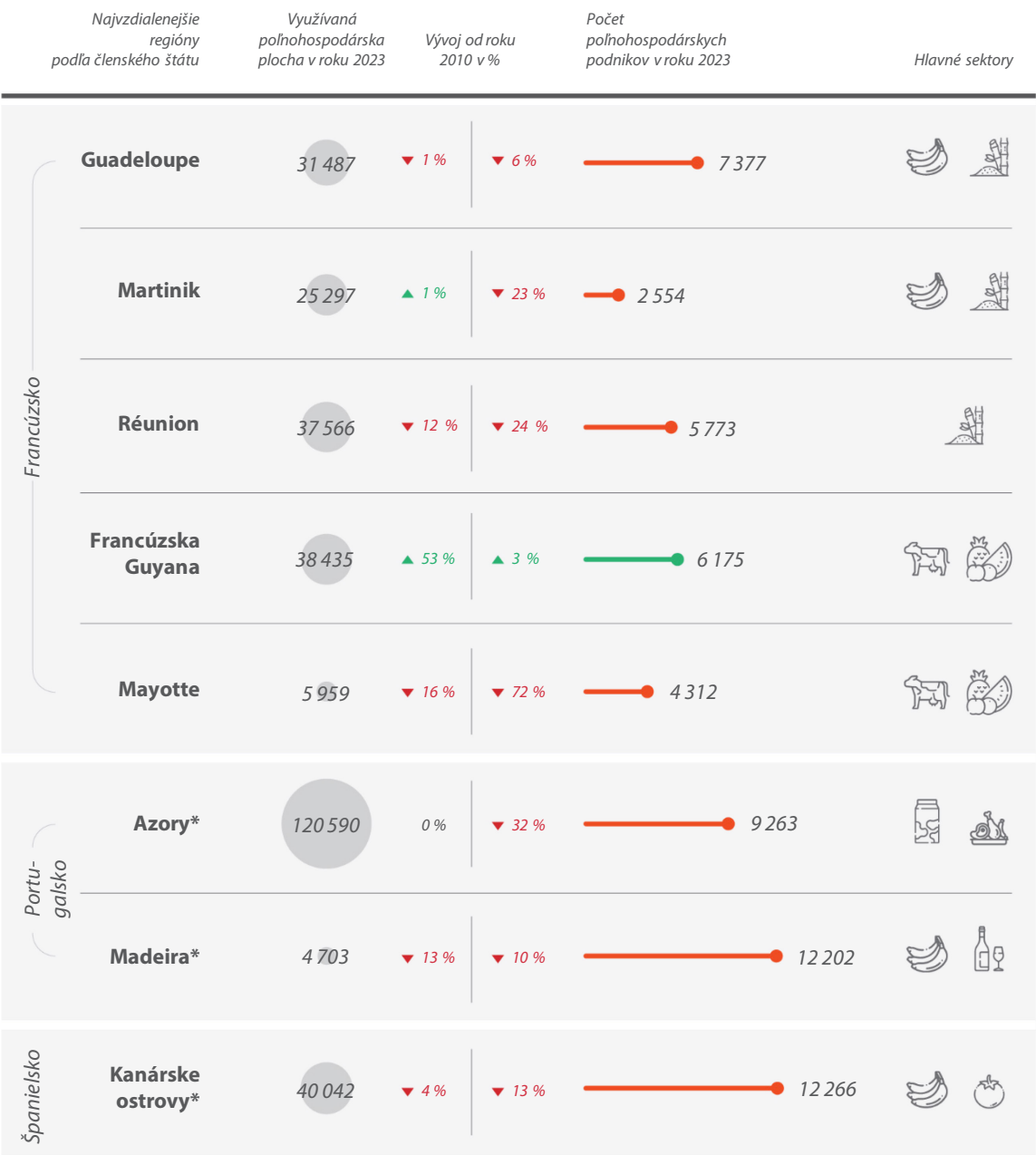

Zdroj: EDA na základe výročných správ o vykonávaní a programov POSEI.

⁴ COM(2025) 560, COM(2025) 565, COM(2025) 553.

07 Z *ilustrácie 5* vidieť, ako sa od roku 2010 celkovo znižuje celková poľnohospodárska plocha a počet podnikov v najvzdialenejších regiónoch.

Ilustrácia 5 | Vývoj poľnohospodárskej plochy a počtu podnikov v najvzdialenejších regiónoch v rokoch 2010 až 2023

*Údaje sú k dispozícii za rok 2009.
Pozn.: v prípade Kanárskych ostrovov sme použili údaje o pestovanej ploche, nie o obhospodarovanej ploche.

Zdroj: EDA na základe správy France RAE a správy Agreste 2024 pre Mayotte, Instituto Nacional de Estatística de Portugal, Serviço Regional da Estatística dos das Azores, [Direção Regional de Estatística da Madeira](#), Canarias Instituto Canario de Estadística.

- 08** Program POSEI je významným zdrojom príjmov umožňujúcim zachovanie poľnohospodárskych činností v týchto regiónoch a v prípade niektorých poľnohospodárov predstavuje veľký podiel na ich obrate z poľnohospodárskej činnosti. Význam tejto podpory sa líši v závislosti od odvetvia a veľkosti poľnohospodárskeho podniku.
- 09** Ako [uviedla Komisia](#), priame platby prijaté komerčnými poľnohospodárskymi podnikmi v EÚ27 v roku 2022 v rámci SPP predstavovali v priemere 19 % ich poľnohospodárskych príjmov. Podiel poľnohospodárskych príjmov, ktoré predstavuje podpora POSEI (ktorá zodpovedá priamym platbám), je výrazne vyšší v najvzdialenejších regiónoch Francúzska a Portugalska, ale nižší na Kanárskych ostrovoch ([tabuľka 1](#)).

Tabuľka 1 | Podpora z programu POSEI ako podiel príjmov poľnohospodárskych podnikov (údaje z roku 2022)

Členský štát	Najvzdialenejší región	Podpora POSEI (v EUR)	Poľnohospodársky príjem (v EUR)	Podpora POSEI ako % príjmov poľnohospodárskych podnikov
	Guadeloupe	27 570	28 530	97 %
	Réunion	25 499	48 839	52 %
	Azory a Madeira	8 570	33 235	26 %
	Kanárske ostrovy	19 639	120 952	16 %

Zdroj: Európska komisia, [Údaje z informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva \(FADN\) – verejná databáza](#). Údaje o Martiniku, Mayotte a Francúzskej Guyane nie sú v databáze FADN verejne dostupné alebo v nej nie sú uvedené.

- 10** Priemerná veľkosť poľnohospodárskych podnikov v najvzdialenejších regiónoch je výrazne menšia než v kontinentálnej EÚ (*tabuľka 2*).

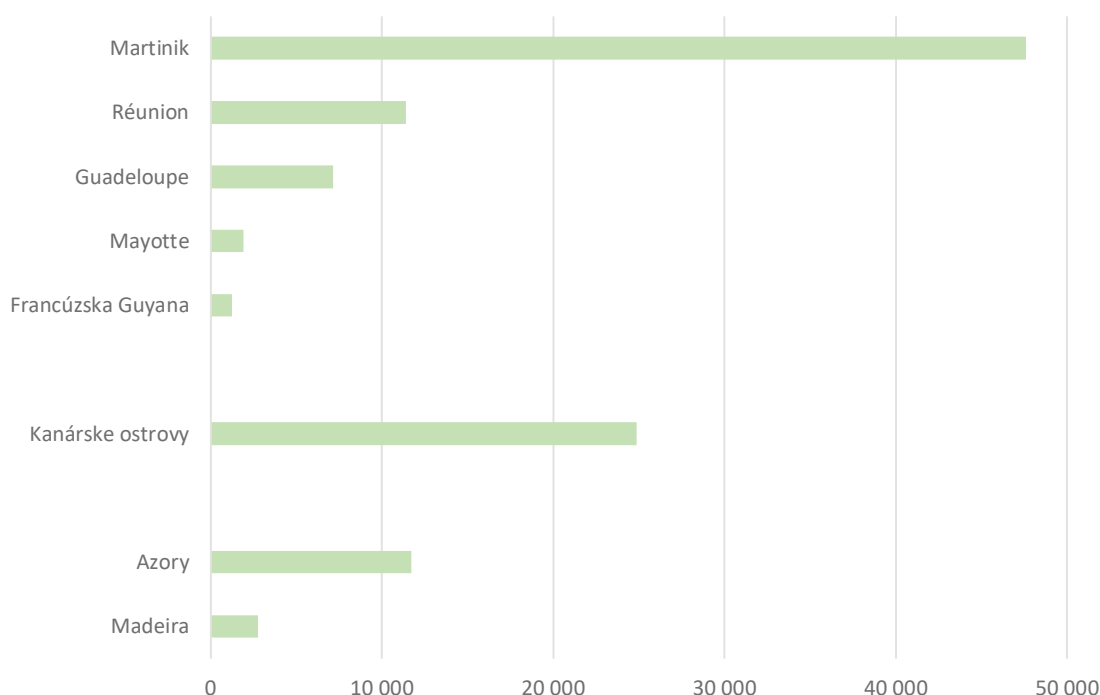
Tabuľka 2 | Porovnanie priemernej veľkosti poľnohospodárskych podnikov v najvzdialenejších regiónoch v príslušnom členskom štáte (v hektároch)

Členský štát	Priemerná veľkosť poľnohospodárskych podnikov	Najvzdialenejší región	Priemerná veľkosť poľnohospodárskych podnikov v hektároch
	70	Martinik	9,9
		Réunion	6,6
		Francúzska Guyana	6,2
		Guadeloupe	4,3
		Mayotte	1,4
	26	Kanárske ostrovy	3,3
	15	Azory	12,5
		Madeira	0,4

Zdroj: EDA na základe výročnej správy o vykonávaní programu POSEI za rok 2023 a poľnohospodárskeho sčítania za rok 2020.

- 11** Francúzska Guyana má najväčšiu poľnohospodársku plochu s rozlohou 38 435 hektárov a dostáva najnižšiu podporu. Na [ilustrácii 6](#) sú znázornené rozdiely medzi najvzdialenejšími regiónmi. Priemerná podpora z programu POSEI na poľnohospodársky podnik sa pohybuje od 1 200 EUR do 2 700 EUR vo Francúzskej Guyane, na Mayotte a na Madeire až po takmer 25 000 EUR na Kanárskych ostrovoch a viac ako 47 000 EUR na Martiniku.

Ilustrácia 6 | Podpora z programu POSEI na poľnohospodársky podnik, v eurách

Pozn.: Tieto údaje nezahŕňajú podporu pre cukrovarnícky priemysel.

Zdroj: EDA na základe výročných správ o vykonávaní za rok 2023.

Hlavné úlohy a zodpovednosť

- 12** Našimi kontrolovanými subjektmi boli Generálne riaditeľstvo Komisie pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (GR AGRI) a dané tri členské štáty, ktoré spoločne riadia program POSEI (zdieľané riadenie). Členské štáty (Francúzsko, Portugalsko a Španielsko) sú zodpovedné za navrhovanie, vykonávanie a monitorovanie svojich ročných programov POSEI. Každý členský štát predkladá Komisii aj výročnú správu o vykonávaní svojho programu.

- 13** Výročné správy o vykonávaní poskytujú ucelený prehľad o situácii v odvetví poľnohospodárstva v najvzdialenejších regiónoch týchto krajín, o plnení ich rozpočtov a výsledkoch opatrení POSEI. Obsahujú ukazovatele⁵, ktoré poskytujú užitočné a porovnateľné údaje, napríklad o miere pokrytia osobitným režimom zásobovania v najvzdialenejších regiónoch, o cenách v porovnaní s cenami v kontinentálnej EÚ, o zmenách poľnohospodárskej plochy, počte hospodárskych zvierat, množstve hlavných poľnohospodárskych výrobkov a zamestnanosti v odvetví poľnohospodárstva. Vo výročných správach o vykonávaní sa monitoruje aj pokrok pri dosahovaní cieľov stanovených pre jednotlivé opatrenia na podporu miestnej výroby.
- 14** Komisia je zodpovedná za vypracovanie a revíziu príslušných legislatívnych návrhov a za vypracovanie pravidiel vykonávania programu POSEI. Komisia schválila programy predložené členskými štátmi v roku 2006, ako aj ich každoročné revízie a monitoruje ich vykonávanie. Zatiaľ čo koncepcia a riadenie programu sú v najvzdialenejších regiónoch Španielska a Portugalska veľmi decentralizované, v najvzdialenejších regiónoch Francúzska viac závisia od ústrednej správy.
- 15** Komisia každých päť rokov vypracúva všeobecnú správu o vykonávaní programu POSEI. Posledná správa bola uverejnená v roku 2021 a Komisia v nej dospela k záveru, že:
- program POSEI bol „pomerné účinný“ pri dosahovaní svojho cieľa, ktorým je zaručiť dodávky základných výrobkov na ľudskú spotrebu alebo na spracovanie ako poľnohospodársky vstup,
 - opatrenia SSA a SLP sa uplatňovali jednotne bez toho, aby bola narušená miestna výroba alebo jej rast,
 - opatrenia SLP boli „pomerné účinné“ pri zabezpečovaní dlhodobej budúcnosti a rozvoja odvetví diverzifikácie živočíšnej a rastlinnej výroby, ale menej účinné v tradičných sektoroch plodín, kde výroba vo väčšine pododvetví klesá.

⁵ Príloha VIII k vykonávaciemu [nariadeniu \(EÚ\) č. 180/2014](#) POSEI.

Cieľ, rozsah a prístup auditu

16 Cieľom tohto auditu bolo posúdiť, či program POSEI účinne rieši osobitné potreby a obmedzenia najvzdialenejších regiónov v odvetví poľnohospodárstva a pomáha plniť tri ciele programu (*ilustrácia 2*). Konkrétne sme preskúmali, či program:

- prispel k posilneniu konkurencieschopnosti tradičných odvetví v najvzdialenejších regiónoch (napr. odvetvie banánov, cukrovej trstiny, paradajok a mlieka),
- zabezpečil dlhodobú budúcnosť a rozvoj odvetvia poľnohospodárstva,
- účinne zaručil dodávky základných poľnohospodárskych výrobkov.

17 Audit sa týkal posúdenia programov POSEI troch členských štátov v období 2019 – 2023 a bol zameraný na vzorku 98 platieb za rok 2023. Ostrov Svätý Martin nebol do rozsahu auditu zahrnutý z dôvodu jeho veľmi malej rozlohy. Naša vzorka bola vybraná tak, aby sme zahrnuli veľkú škálu rôznych najvzdialenejších regiónov, opatrení a cieľov, ako aj operácií rôznej veľkosti a významnosti. Z tejto vzorky platieb sme na základe tých istých kritérií vybrali 25 prijímateľov, ktorých sme navštívili na mieste. Náš auditorský prístup bol kombináciou preskúmania dokumentov, analýzy údajov a práce v teréne. Na *ilustrácii 7* je uvedené, ako sme získavali dôkazy pre naše pripomienky.

Ilustrácia 7 | Náš auditorský prístup: vykonaná práca

Preskúmanie príslušných dokumentov, vrátane strategických, legislatívnych, politických a projektových dokumentov, údajov a správ o výkonnosti a štatistických údajov a správ, správ o monitorovaní a vykonávaní, auditorských správ alebo správ od iných zainteresovaných strán.

Rozhovory so zamestnancami dvoch generálnych riaditeľstiev Komisie (GR AGRI a GR TRADE), príslušnými vnútroštátnymi a regionálnymi orgánmi, zainteresovanými stranami a vybranými prijímateľmi.

Kontroly na mieste 25 prijímateľov na Guadeloupe, Martiniku, vo Francúzskej Guyane, na Azorách a Kanárskych ostrovoch s cieľom posúdiť účinnosť podpory z programu POSEI na ich činnosť.

Analýza cien poľnohospodárskych výrobkov v najvzdialenejších regiónoch a porovnanie s cenami na kontinente.

Administratívna previerka a analýza vzorky 98 transakcií s cieľom posúdiť ich prínos k plneniu cieľov programu POSEI.

Zdroj: EDA.

Skratky

Skratka	Vymedzenie/vysvetlenie
POSEI	program osobitných alternatív pre odľahlosť a ostrovný charakter (programme d'option spécifiques à l'éloignement et à l'insularité)
SLP	podpora miestnej výroby
SPP	spoločná poľnohospodárska politika
SSA	osobitný režim zásobovania

Glosár

Termín	Vymedzenie/vysvetlenie
Cena v prístave vykládky	Cena tovaru v prvom prístave vstupu do EÚ pred vyložením.
Degresívna podpora	Podpora, ktorá sa postupne znižuje na základe obhospodarovanej plochy alebo vyprodukovaného množstva.
Hľuzy	Čeľaď rastlín, ktorých korene alebo stonky sa môžu konzumovať (napr. zemiaky, dioskórea, maniok).
Krmovina	Potraviny pre hovädzí dobytok a iné hospodárske zvieratá.
Obehové hospodárstvo	Hospodársky systém založený na opätovnom používaní, spoločnom využívaní, oprave, modernizácii, repasovaní a recyklácii materiálov s cieľom minimalizovať využívanie zdrojov, odpad a emisie, najmä prostredníctvom spôsobu, akým sú navrhnuté výrobky a výrobné procesy.
Obmedzenie podpory	Horná hranica podpory, ktorú môže poľnohospodár dostať.
Organizácie výrobcov	Družstevný alebo iný orgán, ktorý pomáha poľnohospodárom znižovať ich náklady tým, že spolupracuje pri spracovaní a uvádzaní ich výrobkov na trh.
POSEI	Systém, ktorý poskytuje podporu poľnohospodárstvu v najvzdialenejších regiónoch EÚ z dôvodu ich odľahlosti, ostrovného charakteru alebo nepriaznivých klimatických podmienok.
Referenčné množstvo	V kontexte tejto správy údaj založený na historických údajoch, ktorý sa používa na výpočet podpory (z programu POSEI).
Rozvoj vidieka	Súčasť spoločnej poľnohospodárskej politiky, ktorej cieľom je posilniť sociálnu, environmentálnu a hospodársku udržateľnosť vidieckych oblastí.

Odpovede Komisie

<https://www.eca.europa.eu/sk/publications/sr-2026-03>

Harmonogram

<https://www.eca.europa.eu/sk/publications/sr-2026-03>

Audítorský tím

V osobitných správach EDA sa predkladajú výsledky jeho auditov, ktoré sa týkajú politík a programov EÚ alebo tém súvisiacich s riadením z konkrétnych rozpočtových oblastí. EDA vyberá a navrhuje tieto audítorské úlohy tak, aby mali maximálny vplyv, pričom sa zohľadňujú riziká z hľadiska výkonnosti či zhody, výška súvisiacich príjmov alebo výdavkov, budúci vývoj a politický a verejný záujem.

Tento audit výkonnosti vypracovala audítorská komora I – Udržateľné využívanie prírodných zdrojov, ktorej predsedá členka EDA Joëlle Elvinger. Tento audit viedol člen EDA Klaus-Heiner Lehne, podporu mu poskytol vedúci kabinetu Thomas Arntz, atašé kabinetu Marc-Oliver Heidkamp, hlavná manažérka Ramona Bortnowschi, vedúca úlohy Céline Ollier, zástupca vedúcej úlohy Xavier Ignasi Farrero Gonzalez, audítor Paulo Faria, stážistka Paula Sanz Alba. Jazykovú podporu poskytol Michael Pyper. Dunja Weibel poskytla grafickú podporu.

Zľava doprava: Paulo Faria, Dunja Weibel, Paula Sanz Alba, Marc-Oliver Heidkamp, Klaus-Heiner Lehne, Thomas Arntz, Céline Ollier, Michael Pyper, Xavier Ignasi Farrero Gonzalez, Ramona Bortnowschi.

AUTORSKÉ PRÁVA

© Európska únia, 2026

Politika týkajúca sa opakovaného použitia materiálov Európskeho dvora audítorov (EDA) je stanovená v [rozhodnutí EDA č. 6/2019](#) o politike otvoreného prístupu a opakovanom použití dokumentov.

Pokiaľ sa nestanovuje inak (napr. v osobitnom upozornení o autorských právach), obsah materiálov EDA vo vlastníctve EÚ podlieha licenci [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Vo všeobecnosti je preto opakované použitie povolené pod podmienkou, že sa náležite uvedie zdroj a označia prípadné zmeny. Tí, ktorí opakovane používajú obsah EDA, nesmú skresliť pôvodný význam alebo odkaz. EDA nenesie zodpovednosť za žiadne dôsledky opakovaného použitia.

V prípade, že konkrétny materiál zobrazuje alebo opisuje identifikovateľné súkromné osoby, napr. fotografie zamestnancov EDA, alebo ak obsahuje prácu tretej strany, je potrebné získať dodatočné povolenie.

Ak je tento súhlas udelený, ruší a nahrádza sa ním uvedené všeobecné povolenie a jasne sa vymedzí každé prípadné obmedzenie týkajúce sa použitia.

V prípade použitia či šírenia obsahu materiálov, ktoré EÚ nevlastní, je potrebné žiadať povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

Fotografia na titulnej strane: © Európska únia, zdroj: EDA.

Ilustrácie 1, 2, 3, 6, tabuľka 2, 3, 4, 7, v prílohe I ilustrácie 3, 4, 5, 7 a tabuľky 1, 2 – ikony boli vytvorené s použitím zdrojov z platformy [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Všetky práva vyhradené.

Tabuľka 5 fotografie: a) © Shutterstock, b) © Luis Quintero/Pexels.

Politika EDA týkajúca sa opakovaného použitia materiálov sa nevzťahuje na softvér ani dokumenty, ktoré podliehajú právam priemyselného vlastníctva, ako sú patenty, ochranné známky, zapísané dizajny, logá a názvy.

Webové sídla inštitúcií Európskej únie v rámci domény europa.eu obsahujú odkazy na sídla tretích strán. Keďže sú mimo kontroly EDA, odporúčame vám oboznámiť sa s ich politikami ochrany osobných údajov a autorských práv.

Použitie loga EDA

Logo EDA sa nesmie použiť bez predchádzajúceho súhlasu Európskeho dvora audítorov.

HTML	ISBN 978-92-849-6184-9	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/6877981	QJ-01-25-060-SK-Q
PDF	ISBN 978-92-849-6185-6	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/7464283	QJ-01-25-060-SK-N

AKO CITOVAŤ

Európsky dvor audítorov, [osobitná správa 03/2026](#): Osobitné opatrenia na podporu poľnohospodárstva v najvzdialenejších regiónoch EÚ – Pomáhajú udržať konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, dlhodobý rozvoj však nie je istý, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2026.

Od roku 1990 má EÚ osobitný fond na podporu poľnohospodárstva vo svojich najvzdialenejších regiónoch, ktorého cieľom je aj zaručiť dodávky základných poľnohospodárskych výrobkov. Posudzovali sme, či tento fond riešil potreby a obmedzenia najvzdialenejších regiónov. Zistili sme, že prispel k zachovaniu konkurencieschopnosti niektorých tradičných odvetví a podporil diverzifikáciu poľnohospodárstva, hoci s miernymi výsledkami, pričom zanedbal aspekty udržateľnosti. Ďalej sme zistili, že čiastočne kompenzoval dodatočné dovozné náklady, ale bolo ťažké posúdiť, či sa tieto výhody preniesli na konečných používateľov. Odporúčame opätovne preskúmať podporu tradičných poľnohospodárskych činností, posilniť diverzifikáciu plodín a hospodárskych zvierat a zlepšiť posúdenie toho, či sa výhody podpory dovozu dostanú ku konečným používateľom.

Osobitná správa EDA podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ.

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/contact
Webová stránka: eca.europa.eu
Sociálne siete: @EUauditors